

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXVIII (32)
Štev. (No.) 44-45

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
8. novembra 1979

PRAZNOVANJE SLOVENSKEGA NARODNEGA PRAZNIKA

29. oktober • Slovenska zastava • 35 - letnica Narodnega odbora za Slovenijo

Odkar smo Slovenci v letu 1945 zapustili domovino, slednje leto praznujemo kot svoj „državni praznik“, dan osvoboditve 29. oktobra 1918, ki pomeni nedvomno potrjeno najpomembnejšo zgodovinsko prelomnico v slovenski novejši zgodovini: odprla nam je vrata v nov čas, ko spet sami sodimo o svoji usodi, kar nam je bilo prej 1000 let zanikano.

Pod temi vidiki se Slovenci v svetu, kjerkoli se na ta dan zbiramo k proslavi zgodovinskih mejnikov, ki so jih naši predniki na tej poti že postavili, in določanju tistih, ki naj jih postavi že naša sodobnost ali bodočnost.

Poleg krajevnih proslav Narodnega praznika 29. oktober in dneva slovenske zastave je že dolgo let tudi srednja proslava v Slovenski hiši. Na tej se zberejo predstavniki naše organizirane skupnosti in javni delavci; tako je bilo tudi letos.

ZAHVALNA MAŠA

Najprej so se udeležili zahvalne maše v cerkvi Marije Pomagaj, katero je daroval delegat msgr. Anton Orehar. Med sv. mašo je bilo ljudsko petje, ki ga je z glasbeno spremljavo vodila lic. Marija Repovž.

Msgr. Anton Orehar je začel cerkveni govor s spominom na smrt kardinala Caggiana, ki so ga prejšnji dan pokopali. Označil ga je kot moža molitve in modrosti, ki je dobro razumel tudi položaj Slovencev v Argentini. Nato je msgr. Orehar prešel na slovenski narodni praznik, kjer je poudaril misli, da moramo biti na jasnem v tem, kaj smo in kaj hočemo. Hvaležni moramo biti Bogu za ta dan v letu 1918, kakor tudi za leto 1944 in vsa leta pozneje, ko se je dopolnjevalo naše begunstvo in vseljevanje. Vedeti moramo, kaj hočemo. Hočemo biti kristjani, vso pozornost posvečati verskemu življenju med nami, hoditi v slovensko cerkev, ohranjati zvestobo in svetost v družinskem življenju, ker le dokler bomo ohranjali rast slovenskega rodu, toliko časa smemo upati na obstanek. Ta misel je govornika peljala k poudarjanju dolžnosti, ohranjati se kot Slovenci, ohranjati jezik in navade, kar je velika dolžnost in skrb staršev. Mladina pa se mora zavedati, da se ne sramuje materinega jezika, da se ga priučiti, spoštuje in bogati. Prav tako pa se moramo zavedati, da smo vsi bratje, da se kot osamljenci ne moremo ohraniti, temveč samo v skupnosti, kar je vedno poudarjal škof Rožman. Moramo napraviti skupnost prijetno in jo varovati pred vdorom komunizma. Zato moramo biti složni in se varovati preprirov med seboj, podpirati se moramo v nesrečah in v boleznih ter se truditi, da bo kraljestvo božje — pošteno življenje — vladalo med nami. Za to je treba poguma in nikakor ne biti strohoptec v nobenem pogledu. S srčnostjo se bomo rešili.

PROSLAVA V VELIKI DVORANI SLOVENSKE HIŠE

Po zahvalni maši, ki je bila darovana za vse, ki so se žrtvovali za svobodo slovenskega naroda, so se udeleženci podali v lepo okrašeno veliko dvorano. Posebno pozornost so zbujele z rožami najrazličnejših barv in s slovenskimi trakovi dolge belo pogrjane mize. Med slavnostnimi gosti, ki so napolnili dvorano, so bili poleg slovenskih dušnih pastirjev predsedniki vseh slovenskih domov, organizacij, kulturnih in gospodarskih ustanov, javni delavci, zastopstvo slov. dela rimske ukrajinske univerze, ravnateljstvo in profesorji Slovenskega srednješolskega tečaja, voditelji ce šolskih tečajev v Velikem Buenos Airesu.

Po odpetju argentinske in slovenske himne je začel zborovanje predsednik Pripravljalnega odbora lic. Marjan Schiffrer, ki je pozdravil predsednika Narodnega odbora za Slovenijo Miloša Sta-

reta, delegata slovenskih dušnih pastirjev msgr. Antona Orehara, vse prisotne člane NO, dr. Tineta Debeljaka, Rudolfa Smersuja in Radivoja Riglerja; predsednika Zedinjene Slovenije Boža Stariha, gosta iz Kanade lic. Petra Markeša, vse predsestnike in predstavnike Domov in organizacij ter vse navzoče.

UVODNE RESEDE LIC. MARJANA SCHIFFRERJA

Spoštovani!

Vsi se spominjamo še scene iz filma: *Odšlo je z vetrom* (Lo que el viento se llevó), ko se ob obletnici poraza prav majhna skupina veteranov premagane južne armade zbere ob zastavi, da se nekako spominjajo in poklonijo svojim mrtvim. Vse je utrujeno, vse razočarano, vse je naveličano. Gotovo je marsikomu šinilo skozi možgane: bo čez leta z nami prav tako?

Gospo in gospodje, od nas je odvisno. Ni je sile, ki bi zatrla voljo ljudi, ki hočejo živeti, ni ga valpta, ki bi uklonil hrbet pokončnih svobodnjakov. Če danes pišejo, da umiramo počasi, prepocasi zanje, je tudi od nas odvisno, da bodo jutri morali popravljeni: nočejo umreti!

Danes obhajamo obletnico 29. oktobra, dan slovenske zastave in 35-letnico ustanovitve Narodnega odbora za Slovenijo.

V letu strahote, 1944, prav na narodni praznik, je skupina Slovencev, zastopnikov predvojnih slovenskih demokratičnih strank podpisala Ustanovno listino in Narodno izjavo. Domovino so ljubili res bolj kakor lastna življenja. Nekateri so še tu med nami. Drugi, so utrujeni polegali. Danes, ko gledamo vodstveno delo NO v vseh teh desetletjih, se nam morda zazdi, da bi bilo tu in tam mogoče ukrepati drugače. Toda imejno pred očmi, da se je lahko, zelo lahko odločati za nazaj in težko, zelo težko za naprej. Imamo narodno predstavništvo za vse Slovence v zdomstvu. Podprimo ga! Stati ob strani pomeni biti skriv morebitnih neuspahov. Le z aktivnim sodelovanjem bomo skupno lahko odstranjali vse zapreke na dolgi poti, ki je še pred nami: na poti pričevalcev in na poti baklonoscev, da bo naša luč kot pred šestdesetimi leti tudi sedaj svetila v nove zarje Vidove.

Gospo in gospodje, ko vas pozdravljam v imenu Pripravljalnega odbora, vam želim, da bi preživeli prav prijeten večer.

MLADINA GOVORI

V imenu mladine je nato govoril predsednik Slovenske fantovske zveze Pavel Pleško. Iz njegovih izjav naj pomenimo tele misli:

„Celo nam, ki tega osebnost nismo doživeli, ni treba kaj prida razmišljati, kaj 29. oktober 1918 pomeni. Pomeni namreč konec načrtne in brutalne germanizacije, ki se je začela takorekoč pred 1200 leti, ko je mali slovenski narod moral prositi pomoč pri Bavarcih nasproti oholim Obrom.

Ko je 28. oktobra 1918. leta poslednji minister avstro-ogrske monarhije graf Andrassy bil prisiljen sprejeti Wilsonovo načelo glede državopolitične bodočnosti Čehov in jugoslovanskih narodov, so se Slovenci že naslednjega dne, 29. oktobra 1918, ob viharnem navdušenju odrekli stari Avstriji ter razglasili svojo svobodo in neodvisnost. Z balkona tedanjega deželnega dvorca so škof dr. A. B. Jeglič in slovenski politični zastopniki slovesno razglasili: „Pretrgali smo vse državljanske vezi z avstro-ogrskim cesarstvom; prisega zvestobe tej monarhiji nas ne veže več! Ustanovljena je bila nova država Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki je torej naša narodna država in ki ji obljubljam vso svojo vdanost in zvestobo“.

Tisoč dvesto let! Konec je bilo zaničevanja slovenskega jezika v vseh ura-

dih in šolah, konec je bilo zvijačne volilne politike, ko je bila nemčurski mestni manjšini s pretkanimi volilnimi dekreti zagotovljena absolutna volilna zmaga nad slovensko večino.

Naslednji del govora je posvetil govornik slovenski zastavi in dejal:

„Ob današnjem spominu na narodovo svobodo se spominjamo tudi našega najbolj vidnega znaka: naše zastave. Narodna zastava je eden najvidnejših znamenj narodove kulture, narodove biti, obstoja in suverenosti. Noben narod, ki čeni svoje ime, ne sme nanjo pozabiti, niti jo omalovaževati. Kako toplo nam je pri srcu, ko ob naših prireditvah zaplapolja naša trobojnica.“

Z vso pristno mladeniško navdušenostjo je govornik opisal pomen zastave in dejal: „V domovini naših staršev že preko 30 let plapolja slovenska zastava, omadeževana z rdečo zvezdo. Rdeča zvezda je pač znamenje tolike prelite krvi in s krvjo zadušene svobode. Na naš praznik mi, Slovenci, ki nam je dano živeti v svobodi, znova poudarjamo, da je edinelo belo-modro-rdeča zastava, brez kakršnekoli druge oznake in navlake, naša narodna in državna zastava, ki naj vodi še nadaljnje slovenske generacije.“

Nato je govoril o ustanovitvi Narodnega odbora za Slovenijo in zaključil: „Ta neupogljivi idealizem ustanoviteljev in vseh članov Narodnega odbora je lahko skupnosti za zgled, še prav posebno mladini, ki ima neizogibno dolžnost ostati zvesta političnemu in ideološkemu izročilu starejših. Mladina se mora zavedati mesta, ki ga ima v skupnosti, katero mora ljubiti. Ljubezben do skupnosti pa pomeni: delo, zanimanje, priprava na bodočnost v duhu resnosti, odgovornosti in spoštovanja. Celotna skupnost mora paziti, da njena zmogljivost raste; k temu lahko veliko pomaga pritek novih mladih moči: mladi, zreli in sposobni voditelji. Vsi se moramo zavedati, da je obnavljanje potrebno, kajti statične družbe in fiksne socialne strukture prej ali slej najdejo konec, koterega si pa za našo malo Slovenijo, razkrojeno po celem svetu, prav gotovo ne želi nobeden.

Zato, skupaj z mladimi močmi, ter v nesprenljivem duhu slovenskih narodnih ciljev, bomo gotovo dočkali dan, ko se bo komunistična socialna, politična in gospodarska zlaganost — oprta na silo — začela podirati. Takrat bo tudi za naš narod nastopilo obdobje svobode, novi 29. oktober! Bodimo nanj pripravljeni!“

Že priznanega mladega govornika so vsi navzoči nagradili s prisrčnim ploskanjem.

PISMO PREDSTAVNIKA SLOVENSKE DEMOKRATSKE STRANKE

Gospod Schiffrer je nato sporočil, da se Feliks Urankar, član Narodnega odbora nahaja že dalj časa v notranjosti države v Salti in se zaradi nepredvidenih ovir ni mogel udeležiti proslave. Prebral je sledeče njegovo pismo:

Salta, dne 22. oktobra 1979

Spoštovani gospod

Miloš Stare

predsednik Narodnega odbora za Slovenijo

Nepričakovane in nepremagljive okoliščine mi preprečujejo potovati iz Salte, mojega sedanjega bivališča, v Buenos Aires.

Obžalujem to nepreviđno zapreko predvesem zato, ker mi onemogoča prisostvovati letošnjemu slavlju narodnega praznika in dneva slovenske zastave, ko se s ponosom spominjamo narodne osvoboditve po dolgih stoletih podrejenosti in odvisnosti od močnejših sosedov.

Ko v svojstvu predsednika Izvršnega odbora Slovenske demokratske stranke čestitam v imenu stranke in v svojem lastnem Vam, gospod predsednik,

vsem navzočim na slavlju in vsem rojakom v svetu in v domovini ta narodni dan, pridružujem čestitkam željo in vero, da bodo belo-modro-rdeče barve, čiste in neomadeževane zaplapolale nekoč tudi v naši domovini.

Petintrideset let poteka od dneva, ko so v tej s tih strani teptani in zavojevani domovini tri slovenske svobodne politične stranke v medsebojni slogi ustanovile Narodni odbor za Slovenijo. Njegov obstoj v svetu do današnjega dne dokazuje smiselno nujnost te ustanove, ki deluje v stranko težkih razmerah. Zahvaljujem se vsem, ki so požrtvovalno in nesebično v njej delovali ali kakorkoli konstruktivno sodelovali v tem polčetrtem desetletju. Pietetna hvaležnost velja posebej spominu rajnih članov.

V želji, da bi vztrajali pri tem odgovornem delu do končne osvoboditve našega naroda izpod tiranije sedanjega režima v domovini in da bi bili deležni vsesplošne opore pri tem nujnem delu pozdravljam Vas, gospod predsednik in vse navzoče rojake.

Feliks Urankar

POZDRAV KANADSKIH SLOVENCEV

Gost iz Toronta lic. Peter Markeš, toplo pozdravljen od občinstva, je prinesel naslednji pozdrav, ki ga je začel z domačim voščilom: „Dober večer prijatelji!“ in nato med drugim dejal: „Sprejmite ob praznovanju slovenskega narodnega praznika slovenske čestitke in pozdrave s severne poloble, iz Kanade. Tam prav v teh urah slovenska skupnost praznuje 29. oktober, spominjajoč se istega zgodovinskega dogodka izpred 61 let, ko je razpadla avstroogrska država veselo svobodo. V slovenskem domu, ki daje streho v Torontu našim narodnim organizacijam kot so: Društvo Slovencev Baraga, borci, SLS, STZ in podobni, ki tudi praznujejo noč. Naročili so mi, naj v njihovem imenu voščim, čestitam in želim srečno bodočnost.“

Praznovanje slovenskega narodnega praznika je poleg drugega tudi glas slovenske demokratične opozicije v svobodnem svetu proti komunistični diktaturi, ki vlada doma nad narodom. Ta vloga — biti demokratična opozicija — je ena najvažnejših vlog politične emigracije. V tej dobi ohranjamo čisto slovensko zastavo, v opozicijo rdečemu madežu, ki ga je tej zastavi pripela komunistična diktatura.

Vsebinska slovenskih praznovanj v svobodnem svetu je tudi ta, da zbiramo vse pozitivne slovenske sile v en cilj in v en zbor, da bo narod zopet oživel, vesel in srečen, resnično in trajno svoboden v lastni hiši.“

ŠE DRUGI POZDRAVI

Po kanadskem pozdravu je lic. Schiffrer prebral nekaj pozdravov slovenskih ustanov. Najprej Društva Slovencev Zedinjena Slovenija, ki je osrednje in predstavniško društvo v Argentini, nato pismo Društva Slovencev v Mendoza, Slovencev iz San Luisa in druge. Pozdrave objavljamo na drugem mestu.

GOVOR MILOŠA STARETA, PREDSEDNIKA NO ZA SLOVENIJO

Po prebranju pozdravov, je lic. Schiffrer povabil na govorniški oder soustanovitelja Narodnega odbora za Slovenijo v letu 1944 in sedanjega predsednika Miloša Stareta.

M. Schiffrer je še dodal, da g. Stare praznuje danes dve obletnici: 35 let ustanovitve Narodnega odbora za Slovenijo in 34-letnico, ko ga je komunistična trojka 27. oktobra 1945 v Trstu hotela ugrabit in odpeljati v Ljubljano. Napadalcev se je otrese, in tako je danes med nami.

Nato je Miloš Stare, toplo pozdravljen od vseh navzočih, govoril slavnost-

ni govor, ki ga objavljamo posebej na naslednji strani.

Po govoru so navzoči navdušeno pozdravili predsednikove besede, mnogi so mu neposredno po govoru čestitali.

Govoru je sledil odrski prizor o „Mejnikih slovenske zgodovine.“

ODRSKI PRIKAZ SLOVENSKE MEJNIKI

Kakor vsa ta zadnja leta za ta dan, je tudi za letošnji narodni praznik napisal odrski prizor Tine Debeljak, tokrat zorno deklamacijo, ki naj bi v koreografskem zboru pokazala glavne zgodovinske poudarke v slovenskem narodu. Njega zgodovino od tedaj, kot začena ta prigodnica, „ko stopili smo v našega Hrama vežo / s svobodnimi knezi in vojvodi: / sladak spomin zdaj z nami hodi, / grenak opomin ob izgubljeni svobodi. / Od knežjega stebra gre naše štetje / skozi tisoč let nasilnosti tuje / ...“ To je bil čas, ko „vsa naša zgodba bila je v napatje / silnemu, presilnemu samosilniku, / po našem, pod jarmom upognjenem tilniku / drzno korakojočemu k tržaškemu svetilniku / s škornji nas troč kot suho protje.“ — Tedaj smo bili Slovenci le „v prsti podtalni krti, / rili k svetlobi smo skozi temne rove, / kot srobot se plazili ob delu v vrhove, / hoteli ujeti veter, ki naj dvigne nam snove: Rešite, rešite nas neslavne smrti.“ — V tej trpki dobi „pa smo zazrli naših zvezd bleščavo, / razprli krila za polet v višavo: / K svobodi, svobodi, svobodi sveti.“ „Odpri smo vrata v hram krnskih dedov: / sami bomo želi, kar smo vsejali, / sklepal sklepe, mejje določevali, / sebi gospodovali. / Stopili smo v vrt v plešočem raju...“ To je bilo leto 1918. „A nekdo nam zblodi / združitev vseh v enem samem gaju.“ Prišla je druga svetovna vojna: in „zemlja je naša bila pogorišče, / naše poljane posejane z grobovi, / gozdi s trupli napolnjeni, / z neba ubijali so zrakoplovi, / Slovenija bila spet veliko grobišče...“ Toda po letu 1945: „Svoboda le na pol, na pol: / Slovenija ni več veselja domačija, / zopet ljudem je upognjen tilnik, zopet vladar je samosilnik, / duhu vlada rdeč svetilnik, / bratstva, luč v njem: tiranija...“ Toda: „v nas je še upanja svit / pred tremi desetletji v nas prižgan, / da se kot Sonce postavi v zenit: Svobode polnost! O sen, nov sen! / Že vsem nam je v srce vsejan. / V mišicah zbira se nova sila! / Ženo nam iz bokov nova krila / v presilno perut, ki si let naravnava prav v sonca kres: / Gosposvetki knez! / Slovenija-država! / Brez madeža slovenska zastava! / Slava!“

To je povzetek te Debeljakove prigodnice za ta dan, ki je v režiserju Maksu Boršniku dobila sijajnega koreografskega oblikovavca. On je šele ta skelet obdal z življenjem, z melodijo, svetlobo, z živo zorno recitacijo, z ritmom, plesom, govorečo negibnostjo v tla zazrtega molka, pa spet vstajanja in jubilejnega rajanja... Vse to je zaživel iz te majhne in mlade dijaške ekupine, ki jo je izvežbal, uglasil in skladil v zvoku, ritmu in luči režiser. Veliki efekt so napravili njegovi samosilniški možje, ki so že vrgli črne plakte na množično smrt naroda, še bolj pa možje s prosojnimi rdečimi zavesami, za katerimi smo videli trpeče sence naroda tik pred — odrešiteljskim padcem z neba celostenske slovenske čiste zastave kot ozadje knežjega kamna, simbol novega uresničenja izgubljene starodavne demokratične slovenske državnosti.

Vsa dvorana je vstala in z dolgim ploskom počastila te „mejnike slovenske zgodovine“, kakor so: svoboda iz l. 1918, zastava iz l. 1848 in prva zahteva vseh slovenskih demokratičnih strank po državi Sloveniji iz l. 1944: treh dogodkov, katerim je bil posvečen letošnji slovenski državni praznik.

SLAVNOSTI GOVOR MILOŠA STARETA

Po uvodnih pozdravih in zahvali za čestitke je dejal:

Če hočejo javni in prav posebej politični delavci uspevati v svojem delu, morajo poznati preteklost svojega naroda, morajo doumeti zgodovinska dogajanja in silnice, ki so usmerjale pot k določenemu cilju in tudi silnice, ki so ovirale, da bi do konkretnega dogodka prišlo; v našem primeru do 29. oktobra 1918, pa tudi do 29. oktobra 1944.

Dobo okupacije in revolucije do dna poznamo in razumemo le tisti, ki smo oboje doživeli. Ker smo ju preživeli, je naša dolžnost, da resnico, taka kot je bila, posredujemo novim rodovom, in jim s tem omogočimo, da bodo trezno gledali v bodočnost. Kdor ne pozna ali celo noče poznati preteklosti, je predvsem v političnem delu v nevarnosti, da bo pri delu za bodočnost zgrešil pot.

Še eno je prav, da poudarimo v vednost in ravnanje našim mladim rodovom. Vsi veliki uspehi, tudi v zgodovini slovenskega naroda so sad neumornega dela posameznikov, skupin in celih množic. In to požrtvovalnega dela, ki ne pozna meja.

V času revolucije so vaški stražarji in domobranci šli prostovoljno v boj in mnogo jih je, ki so žrtvovali življenje. Tudi pri ilegalnem delu so mnogi stajali svoje življenje na kocko in ga premnogi izgubili. Navedem samo illegalni list — Svobodna Slovenija, tajne radijske zveze s slovenskim zastopstvom v svetu. Nevarno pošiljanje spomenic, prošnje in protestov iz okupirane Slovenije v zahodni svet, ustanavljanje Narodnega odbora, pobiranje podpisov za Narodno izjavo, itd.

USTANOVITEV NARODNEGA ODBORA ZA SLOVENIJO

Nato je Miloš Stare nadaljeval: Vse tri glavne demokratične stranke so bile takoj v začetku okupacije enotne v pripravah odpora proti okupatorju. Svetovno nazorna opredelitev v odnosu do komunizma je bila trdna osnova za skupni odpor proti komunizmu in za delo za ureditev povojne svobodne Slovenije.

Ta jasna opredelitev nam je omogočila, da smo kljub izrednim okolnostim, ne da bi se bali težav in nevarnosti, pred 35 leti ustanovili predstavniki Slovenske ljudske stranke, Slovenske demokratične stranke in socialistične, Narodni odbor za Slovenijo. Po čisto razumskem razčlenjevanju dogajanj v političnem življenju našega naroda v Jugoslaviji smo potegnili črto nad preteklostjo in postavili temelj za boljše sožitje narodov na ozemlju Jugoslavije, ko bi po drugi svetovni vojni zasijala svoboda. Postavili smo zahteve po narodni državi Sloveniji v federativni skupnosti. Prvič v naši zgodovini so tri glavne slovenske politične stranke postavile zahteve po narodni državi Sloveniji. Narodno izjavo dne 29. oktobra 1944, ki vsebuje zahtevo po narodni državi Sloveniji, je podpisalo še nad 300 najuglednejših slovenskih osebnosti.

Narodni odbor je ostal tudi v emigraciji zvest sporazumu v Narodni izjavi. Sledil je razvoju in novim okolnostim in tem primerno prilagodil težnje našega naroda. Za slovenski narod je ostalo izhodišče za vse politično delo narodna država Slovenije, katere predstavniki naj uredijo medsebojne odnose z ostalimi narodi, odnosno državami Jugoslavije.

PREHODNA DOBA

Kmalu je postalo jasno, da bo najtežja prehodna doba iz komunistične diktature v demokracijo. Zato je že l. 1960 dr. Miha Krek, tedanji predsednik NO objavil izjavo Narodnega odbora pod naslovom „Nameni naše narodne politike“. V tej izjavi je bil predložen načrt za prehodno dobo, po katerem naj bi ostala sedanja upravna ureditev Jugoslavije na obstoječe republike vse dotlej, da bi mogli narodi v svobodi in pomirjenosti, po načelu samoodločbe voliti svoja predstavništva, ki naj bi uredila odnose z ostalimi republikami.

DEMOKRATIČNA ALTERNATIVA

Treba je bilo napraviti korak naprej. Zahodne demokracije so namreč večkrat očitale, da emigranti iz Jugoslavije ne morejo postaviti demokratične alternative proti komunistični diktaturi, in to alternativo notranje ureditve za vse o-

zemlje Jugoslavije. Očitali so emigrantskim predstavnikom posameznih narodov, da vsak narod dela le svojo politiko. Tudi so stale zahodne demokracije, predvsem ZDA glede Jugoslavije na stališču, ki ga do danes niso spremenile. Na merodajnih mestih ZDA je bilo namreč že v prejšnjih letih ponovno poudarjeno, in to tudi v zadnjem času, da nečje razbitja okvira jugoslovanske države. Z razbitjem bi se nenadoma odprlo mnogo novih problemov, katerih si ZDA nikakor ne želijo. Na drugi strani pa vemo, da bi Sovjetska zveza hotela dobiti pod svoj vpliv vse ozemlje Jugoslavije, četudi bi se vsaj v začetku zadovoljila s katerim koli delom tega ozemlja. Pri tem Slovenci ne smemo pozabiti, da naši severni, vzhodni in zahodni mejaši še vedno upajo, da bi ob razpadu Jugoslavije izgubile veljavo sedanje mednarodno priznane meje in bi to brez dvoma skušali izkoristiti v svoj prid, pri čemer je v največji nevarnosti Slovenija.

Kot odgovor na zgorajne stališče zahodnih demokracij, zlasti ZDA, in ostalih pomembnih okolnosti, se je l. 1963 zbrala skupina Srbov, Hrvatov in Slovencev v STANSTAETU v Angliji, ki je izdelala takozvano Demokratično alternativo za vse ozemlje jugoslovanske države. V tej skupini, ki je pozneje dobila ime londonska grupa in ki je pripravljala predlog demokratične alternative, so bili poleg Srbov in Hrvatov tudi trije Slovenci, med njimi dr. Miha Krek. Vemo, da je pokojni predsednik HSS dr. Maček po svojem predstavniku predlog alternative odobril.

Namen predloga demokratične alternative je bil označen v uvodu s temi besedami: „Izhajajoč iz stališča, da ima vsak narod pravico na svojo samostojno in suvereno državo, smatramo, da imajo to pravico tudi vsi narodi Jugoslavije. Zato je izhodiščna točka vsakega sporazuma narodov v Jugoslaviji, to je Srbov, Hrvatov, Slovencev in Makedoncev, da se izjavijo ali za svojo samostojno državo, ali pa dajo svoj pristanek na skupnost držav. Vsak narod Jugoslavije mora imeti priložnost, da v svobodnih volitvah s svojo večino pove, ali želi vstopiti v skupnost suverenih narodov in suverenih držav. Če v svobodnem glasovanju katerikoli narod odloči, da osnuje svojo samostojno državo, ima pravico, da jo osnuje v sporazumno določenih mejah. Vsak poskus razbijanja okvira sedanjih mednarodno priznanih meja bi mogel spraviti v resno nevarnost interese Srbov, Hrvatov, Slovencev, Makedoncev in bosansko-hercegovskih muslimanov.“

Nova tvorba, ki bi se imenovala Zveza južnoslovanskih držav, bi vključevala štiri suverene narodne države, to je srbsko, hrvaško, slovensko in makedonsko ter državo Bosno in Hercegovino. Osnovno načelo zgradbe Zveze južnoslovanskih držav je suverenost poedinih članic, ki imajo lastno oboroženo silo, notranjo upravo, gospodarsko samostojnost itd. Uveden naj bi bil tudi policentričen s tem, da ne bi bili vsi zvezni organi v Beogradu, ampak porazdeljeni med Zagrebom, Ljubljano, Sarajevom itd.

Skupina, ki je pred več kot 15 leti izdelala navedeni predlog demokratične alternative, je še danes aktivna in sodeluje v njej tudi Slovenci, med njimi član Narodnega odbora za Slovenijo.

Pri razmišljanju o jugoslovanskem problemu se nehote vprašamo, kdo bo

nosil odgovornost, če po več kot 50 letih ne bodo rešeni problemi notranje ureditve, ali bolje rečeno, problemi odnosov med posameznimi narodi, katerih vsak upravičeno zahteva enakopravnost.

Ne pozabimo, da kakršenkoli proces v notranjem razvoju Jugoslavije ni le jugoslovanski notranji problem. To smo doživeli l. 1918, 1941 in 1945. Na tem ozemlju so bile in bodo močno interesirane sile, tudi take, ki malim narodom niso naklonjene.

CILJI PRIZADEVANJ NARODNEGA ODBORA

Zavedajoč se težkega položaja, je Narodni odbor za Slovenijo skozi vsa leta budno spremljal razvoj v domovini pod komunističnim režimom in v svetu. Izoblikoval je že pred petimi leti naše cilje, ki jih je združil v tele besede:

1. Hočemo, da se uresniči načela suverenosti tako, da bo imel slovenski narod in vsi narodi Jugoslavije, prosti komunistične in vsake diktature, neokrnjene vse pravice svobodnega odločanja o svoji usodi na političnem, gospodarskem in kulturnem področju. V primeru svobodne odločitve za vstop v skupnost narodnih držav naj bi imela osrednja oblast le tiste dolžnosti in pravice, katere bi ji narodne države prostovoljno, pogodbeno odstopile. Taka skupnost južnoslovanskih narodnih držav bi bila sprejemljiva za vse narode v njej in bi bila močna sila za ohranitev miru na tem delu Evrope.

2. Opozarjamo na grozečo nevarnost, da bi Jugoslavija prišla pod sovjetsko oblast, kar poskušajo doseči posamezniki in skupine v Jugoslaviji in zunaj nje. Sovjetska oblast v Jugoslaviji ne bi bila usodna le za slovenski narod in za ostale narode Jugoslavije, ampak tudi nevarnost za svobodo in krščansko civilizacijo zahodnega sveta.

3. Če bi pa Slovincem in ostalim narodom Jugoslavije ne bilo omogočeno, da bi sami v svobodi odločali o svoji usodi in obstoju skupnosti ter bi kakršen koli zunanji poseg ali drugi dogodki, predvsem kot posledica diktature in centralizma, privedli do delitve Jugoslavije, bomo v tem usodnem trenutku Slovenci zastavili vse svoje sile, da sedanja republika Slovenija postane mednarodno priznana samostojna demokratična država. Ta naj razširi duhovne meje slovenstva tudi na vsa področja, ki so bila krivično in proti naši volji iztrgana iz matične skupnosti.

Zaradi svoje nezlomljive življenjske sile, visoke kulturne ravni in tisočletne zahodne krščanske civilizacije ima slovenski narod po naravnem in mednarodnem pravu pravico, da v lastni državi neovirano uživa sadove svojega dela za duhovni in gospodarski napredek v družbi svobodnih narodov in držav.

Tak je bil v glavnih potezah razvoj narodno-političnega programa od ustanovitve Narodnega odbora do današnjega dne.

POČASTITEV POKOJNIH

V častno dolžnost si štejem, da se za tem pregledom spomnim obeh dosedanjih predsednikov Narodnega odbora. Dr. Basaj, katerega je prvega doletela teža te funkcije še v domovini, ni bil politik. Bil je narodno zaveden, dosledno načelen pripadnik katoliškega tabora in SLS, gospodarstvenik, ki je deloval predvsem v zadrugištvu. V težkih časih okupacije in revolucije se je žrtvoval in na prošnjo vseh strank prevzel predsedništvo. Težka je bila tista doba; veliko kritik, sodb in obsodb je bila deležna. Nočem podajati svojega mnenja, ker tedaj nisem bil več v Ljubljani in pri dogodkih nisem sodeloval. Toda o dr. Basaju lahko rečem: žrtvoval se je v najtežji dobi in smo mu vsi Slovenci dolžni zahvale. Zahvalo tudi, ker ni žrtvoval le sebe, ampak tudi oba sina, ki ju je imel, ker sta bila vrnjena in umirjena.

Za njim je prevzel v emigraciji predsedstvo dr. Miha Krek. V politično življenje je vstopil že v akademskih letih. Pozneje je tesno sodeloval z dr. Korošcem. Bil je dolgoletni minister v Jugoslaviji pred drugo svetovno vojno, podpredsednik jugoslovanske vlade v emigraciji, poznavalec slovenskih in jugoslovanskih problemov, mednarodno poznana in priznana politična osebnost. Kot predsednik Narodnega odbora se je ves posvetil delu za to ustanovo. Ni ga

področja, da se ne bi vrgel vanj z vso sposobnostjo in vztrajnostjo, če je videl, da lahko koristi Slovincem. Trdovratno je branil našo protikomunistično borbo, ki je bila tako oklevetana v svetu. Dr. Krek je v enem svojih govorov izrekel najlepši slovoavec in zahvalo slovenskim domobrancem in žrtvam pomorjenih po končani revoluciji. Lahko rečem, da se je za begunce trudil noč in dan. Ko je zvedel za vračanje domobrancev, je pisal predstavke, opozorila, prošnje in proteste vsem njemu poznanim vplivnim osebnostim, političnim, vojaškim in diplomatskim.

Mnogo dokumentov, ki so bili 30 let neznani zaradi tajnosti arhiva, je prišlo na dan in kažejo podobo velikega moža. Mnogo teh dokumentov bo še prišlo v javnost in z vsakim bo zrastle večina osebnosti dr. Kreka.

Moja posebna zahvala gre vsem bivšim in sedanjim članom Narodnega odbora. Med sedanjimi so nekateri izredno aktivni; prav tako mnogi sodelavci Narodnega odbora. Po njihovem prizadevanju npr. mnogi kongresniki Združenih držav poznajo slovenski problem in v podrobnosti težave koroških Slovencev in primorskih. Poznamo naše programe in želje.

Naj se spomnim še enega. Bil je več let predsednik pripravljalnega odbora za proslavo tega narodnega praznika in tudi član NO. Še lani je predsedoval zborovanju za proslavo tega praznika. To je bil dober, zvesti in izredno delaven in sposoben Pavle Fajdiga. Hvala mu in ohranimo ga v hvaležnem spominu.

NA PRAGU POLITIČNIH DOGODKOV

Smo na pragu odločilnih dogodkov v naši domovini. Po drugi svetovni vojni je komunistična diktatura močno spremenila značaj in miselnost slovenskega človeka. Zamrla je borbenost; večino Slovencev je zajela materialistična potrošniška miselnost in žrtve za srečo in svobodo naroda naj bi bile zastarela pojava zgodovine.

Več kot verjetno je, da bo po dnevu

Čestitke Narodnemu odboru za Slovenijo

Buenos Aires, 22. oktobra 1979

Gospod predsednik Narodnega odbora za Slovenijo Miloš Stare!

V imenu našega osrednjega društva Zedinjene Slovenije se pridružujemo slavju 35 letnice naše najvišje politične ustanove Narodnega odbora za Slovenijo. V vsem tem dolgem obdobju Narodni odbor ni nehal braniti pravice našega zasužnjeneja naroda.

Sprejmite, gospod predsednik, kot ostali člani NO vse naše priznanje in zahvalo za vaše nesebično in požrtvovalno delo za slovenski narod. S slovenskimi pozdravi!

Emil Cof tajnik

Božo Stariha predsednik

Narodnemu Odboru za Slovenijo Spoštovani predsednik g. Miloš Stare!

Odbor in člani Društva Slovencev v Mendozii pošiljamo Vam in vsem udeležencem proslave Slovenskega narodnega praznika, bratske pozdrave!

Posebna okolnost letošnjega praznovanja je prav gotovo petintridesetletnica ustanovitve Narodnega Odbora za Slovenijo.

Narodni Odbor je bil od njegove ustanovitve do danes, in mora tudi v bodoče biti — predstavnik vseh demokratičnih Slovencev. Morda bolj kot zgolj politična formacija, je Narodni Odbor pomemben kot predstavnik vseh Slovencev, ki se borijo za pravice in spoštovanje narodov dobrobiti. Zato mora biti njegov obstoj, delovanje in reprezentativnost največja skrb vseh, ki jim je usoda slovenskega naroda pri srcu.

Člani Društva Slovencev v Mendozii Vam ob tej priložnosti ponovno obljubljamo vdanost in zvestobo, ter želimo Vam g. predsednik Narodnega Odbora, kot Vašim sodelavcem v odboru veliko uspehov pri delu za slovenski narod.

Simon Vladimir tajnik

Grebenc Stane predsednik

ŠOLSKI SVET ZEDINJENE SLOVENIJE Duhovni vodja in voditeljice vseh slovenskih šolskih tečajev v Velikem Buenos Airesu

Buenos Aires, 24. oktobra 1979

Spoštovani gospod Miloš Stare, predsednik NO!

Družina slovenskih šol Zedinjene Slovenije — po Vaših, pred tridesetimi leti izrečenih besedah — zelena veja slovenske skupnosti v Argentini, Vam ob 35 letnem jubileju Narodnega odbora za Slovenijo iskreno čestita.

Naše čestitke so združene z zahvalo za vse Vaše nesebično delo pri ohranjanju Slovenije v svetu.

Helena Malovrh, Mija Markež, Angelca Klanšek, Majda Markež, Zdenka Jan, France Vitrih, Cilka Pucko, Marjana Batageljeva, Katica Dimnik in dr. A. Stare

POKLON: DRUGA RAZSTAVA

EXPOSLOV 79 — ZAKAJ IN ČEMU

SPORED OTVORITVE

V petek, 9. novembra 1979, ob osmih zvečer
Pozdravni govor: g. Božidar Fink
Blagoslovitev: msgr. Anton Orehar
Ogled razstave z razlago

RAZSTAVA BO ODPRTA

od 9. novembra do 18. novembra 1979
vsak dan od 16. do 22. ure
ob nedeljah pa od 10.30 do 13. ure in od 16. do 22. ure

Kraj razstave: SLOVENSKA HIŠA

RAMON L. FALCON 4158 — Buenos Aires

EXPOSLOV 79

je javna manifestacija slovenske podjetnosti v Argentini. Bogat obisk bo prispeval k njenemu uspehu. Da je vsakomur omogočen obisk razstave, vstopnine ni. Da bo pa razstava zajela čim širši krog javnosti, prosimo, da povabite nanjo svoje argentinske prijatelje in znance in v ta namen dvignite zanje posebna vabila v pisarni Sloge, v Slovenski hiši in po vseh slovenskih Domovih.

Exposlov 79

bo nagradil najlepše paviljone, ki so jih pripravili slovenski arhitekti, študentje arhitekture in sorodnih strok.

KOT PANELISTI BODO SODELOVALI NASLEDNJI:

JANEZ AMON in družabniki —
Davki, knjigovodstva
in posvetovalnica

DR. VITAL AŠIČ —
Zapuščinske obravnave,
nepremičninske pravne zadeve
in trgovske družbe

ANTON BIDOVEC —
Modno krojaštvo

FRANC GRIČAR in SIN —
Fino pohištvo

ANTON KASTELIC —
Železobetonske gradnje

KEKS — Dolinar in Jeločnik
— tovarna piškotov

FRANC LOBNIK —
Načrti in gradnje

MARJAN IN HELENA LOBODA —
Zavarovanja

JOSE MUSAR S.A. —
Prevoznništvo kemičnih produktov

NAŠ DOM — San Justo

SLOMŠKOV DOM — Ramos Mejía

POTOVALNA AGENCIJA
"EMONA" — Simon Rajer

ŠTEFE y CIA. S.R.L. —
Železobetonske gradnje

FRANCISCO URBANČIČ S.A.C. —
Načrti in kalkulacije — Civilne in
industrijske gradnje

FOTO MARIANO —
Marjan Šušteršič
— foto atelje

UVOZ — IZVOZ

OKROGLA MIZA

Na Exposlovu 79 bomo organizirali tudi razgovor in debatni večer o vprašanih in problemih, ki se tičejo v današnjih časih tako aktualne in obravnavane teme, kot sta uvoz in izvoz.

Razgovor bo v prostorih SLOVENSKE HIŠE v petek dne 16. novembra 1979 ob 20. uri in ga bodo vodili naši dobri poznavalci te gospodarske dejavnosti gg. dr. Vladimir Pezdirc, Ignacij Glinšek in Simon Rajer.

Na ta večer prav lepo vabimo naše industrijalce in trgovce, kot tudi vse ostale rojake, ki jih ta važna vprašanja zanimajo.

ZAUPAJMO NAŠIM JAVNIM USTANOVAM

IN JIH VSESTRANSKO PODPIRAJMO!

VSI ROJAKI

PRISRČNO VABLJENI NA OBISK IN OGLED TE NAŠE
VELIKE MANIFESTACIJE GOSPODARSKEGA UVELJAV-
LJANJA SLOVENSkih NASELJENCEV V ARGENTINI.

— Obljuba dela dolg. Po uspeli prvi razstavi leta 1974 so člani takratnega pripravljalnega odbora sprejeli obveznost, da po petih letih pripravijo novo. Zdad to dolžnost izpolnjujejo.

— SLOGA, ki je botrovala Exposlovu 74, je tudi letošnjemu rada stopila ob stran, saj obhaja petindvajsetletnico svojega plodnega delovanja.

— Argentinski javnosti se večkrat zahvaljujemo za to, da moremo uživati pogoje za duhovni obstanek in napredek, katerih prvi je pač svoboda. Primerno je, da se zahvaljujemo tudi za gospodarsko svobodo, za katero bi bili v domovini prikrajšani.

— Ko nas argentinska javnost pozna po našem kulturnem, verskem, družabnem in športnem delovanju, naj bi nas kot skupino spoznala tudi po naši gospodarski podjetnosti, iznajdljivosti, marljivosti, solidarnosti v produkciji in trgovini, pa tudi po dobrem okusu in smislu za prava razmerja. Naj se izkaže, da smo v teh treh desetletjih s poštenim delom in in v duhu službe povrnili Argentini,

kar nam je nudila, in se izkazali vredne zaupanja, ko nas je sprejela.

— S tem, da se uradno povabi širok krog osebnosti javnega in gospodarskega sektorja in še večje število poslovnih in osebnih prijateljev in znancev, naj se še bolj poudari slovenska prisotnost v svetu, da se najprej v nas okrepi zavest in ponos, potem pa olajša odpiranje vrat za uveljavljanje naših skupinskih in narodnih teženj.

— Prireditev gospodarskega značaja hoče pomnožiti področja, na katerih se izraža slovenska življenjska sila. Tako se bo posebno mladim razširil pojem slovenstva, ki je za mnoge samo splet čustvenih vezi, ne pa stvaren življenjski pojav.

EXPOSLOV

s l u ž i

POEDINCEM

SKUPNOSTI

SLOVENSTVU

RAZSTAVLJAJO

AGALUZ — Marino Dekleva

AUTONAUTICA LUKY

BRONCERIA SAN JOSE
Anton Cerar

CASA LIPA — Matevž Potočnik
in sinova

CIR-BOR — Ciril Sajovic

DOMIVCO SAIC

DYNATHERM — Termodinámica
(Avgust Čop)

ESTABLECIMIENTOS
METALURGICOS
ESLOVENOS S.R.L.

ESTABLECIMIENTOS
TUCUMANOS
ABERTURAS S.A.

EDITORIAL BARAGA

FOTO ALPE — Marjan Pfeifer

GIACRI GAY Hnos. S.R.L.
Tovarna furnirja - Hurlingham

IGNACIJ GROHAR in sinovi

HERMAN ZUPAN S.A.

KIP-ART — Jože Žerovnik

KREDITNA ZADRUGA
SLOGA Z.O.Z.

JORGE KRŽIŠNIK

LUDVIK PANGOS — Cuadros en
madera - Mar del Plata

TEXTILES KOSANČIČ S.A.

KRASLOV — Keržič in Kjuder

MARQUIMICA S.R.L.

OBLAK HNOS. S.A.

PAPELERA DEL SUR S.A.

ANTONIO PODRŽAJ

VALENTIN PINTAR

STANDMETAL S.A.

SIMAR — Adolf Trlep

ŠABIČ RESORTES

TALLERES GRAFICOS
"VILKO" S.R.L.

TALLER METALURGICO SORA —
Janez Jenko

TECNICA ELEMEC S.A.I.C.I.A.

FRANC ZOREC

SLOVENSKE PODJETNOSTI od 9. - 18. Novembra 1979

SLOVENCI v ARGENTINI

(Nad. s 5. str.)

CASTELAR

OBISK MORONSKIH ČASNIKARJEV

Vnedeljo 14. oktobra smo imeli na Pristavi v gosteh 120 argentinskih časnikarjev. Prišli so na kosilo, ki smo ga na njihovo izrečno prošnjo pripravili „po naše“. Udeleženci so bili v glavnem časnikarji iz področja moronske občine, pa tudi iz Buenos Airesa od dnevnikov La Nación, Prensa in Crónica. Od lokalnih so bili časnikarji listov Ituzaingo, El Progreso in moronske La Acción.

Navzoči so tudi bili zastopniki moronskega župana José A. Vicente Gache, šef ceremonijala in direktor za javne odnose, univ. prof. Jorge Baños, starosta moronskih novinarjev Adolfo Farias Aleñ, predsednik odbora za gradnjo časnikarskega doma v Moronu Fioravanti Riton Dale in organizator tega srečanja univ. prof. v Moronu in odvokat Juan Carlos Lavignolle.

Gostje so bili prijetno presenečeni nad lepim, prostornim vrtno, nad novimi prostori, zlasti nad praktično ureditvijo zgornje dvorane.

Med kosilom je bilo tudi nekaj nagovorov. Prvi je svoje poklicne tovariše pozdravil Fioravanti R. Dale. Za njim se je Juan Carlos Lavignolle zahvalil pristavskemu odboru za ljubezniv sprejem in prisrčno gostoljubje.

Nato je spregovoril predsednik pristavskega odbora France Pernišek. Po uvodnih pozdravnih besedah je zgoščeno podal sliko Slovencev in njihove zgodovine. Opisal je dobo okupacije in revolucije, begunska leta in prihod v

Argentino. Pri tem je poudaril, kako lepo nas je Argentina sprejela in da smo ji zato trajno hvaležni. Zaključil je svoj govor: „Resnično, Argentina je naša nova domovina, ki jo ljubimo in spoštujemo in za njen napredek pridno delamo. Naši tukaj rojeni otroci so zavedni in ponosni Argentinci, s ponosom pa tudi izjavljajo, da so sinovi slovenskih staršev in tudi zavedni Slovenci.“ Nato je predsednik Fr. Pernišek dvignil čašo in napil Argentini in Slovencem z besedami: „Naj živi Argentina, naj žive Slovenci!“ Zdravljica je bila nagrajena z nočnim aplavzom.

MATERINSKI DAN

Praznovanje Materinskega dne je letos bilo deljeno na dva dneva. Šolarji so priredili svojo počastitev mame že v soboto 20. oktobra zvečer. Najprej je voditeljica pristavske šole pozdravila vse navzoče mame in njim izrekla prisrčne čestitke. Za njo so se pojavili na odru najmlajši. Gotovo je bil to najprisrčnejši in čustveno najbolj doživeti trenutek vsega praznika. Nato so se oglasili starejši šolarji. Glavna točka je bila ponovljena igra „Ukaz sinjega zmaja“, ki so jo pristavski šolarji zares odlično odigrali. Vloge so dobro znali na pamet, nikjer se jim ni zataknilo, vsi brez izjeme so igrali zelo naravno, po otroško doživeto, kakor da v resnici sprejemajo ukaze sinjega zmaja in z vsoto otroško vnemo preganjajo in razkrinkavajo laž in hudo bijo izprijenega človeka. Za svoje igranje so želi zaslužene aplavze.

V nedeljo 21. oktobra pa smo se najprej zbrali pri sv. maši, kjer smo molili za žive in rajne mame. Okrog 13. ure so mame in otroci napolnili spod-

njo dvorano obednice. Le nekaj moč je bilo videti med njimi, zakaj večina se jih je sukala v kuhinji in pri ražnju. Da bi jih videli, s kako skrbno vnemo so kuhali in pripravljali kosilo, pomivali posodo in tudi sami stregli. To postaja na Pristavi že ustaljena navada. Tako je prav in pri tem naj tudi ostane.

Med kosilom je vsem materam čestital predsednik pristavskega odbora in v govoru prosil mame, naj svoje otroke vzgajajo ne samo za ožji družinski krog, ampak naj jih vedno spominjajo tudi na veliko pristavsko družino, v katero naj se že otroci vključijo, da ji bodo pozneje tudi kot mladi, fantje in dekleta ostali zvesti.

Zaradi dvojnosti programa je udeležba trpela, kar je škoda. Upamo, da se to ne bo več ponovilo.

F. P.

PO ŠPORTNEM SVETU

NA JUŽNOAMERIŠKEM atletskem prvenstvu v Bucaramangi v Kolumbiji se je sicer maloštevilna argentinska ekipa kar dobro uveljavila. Sprinterka Beatriz Alloco je osvojila prvo zlato medaljo v teku 100 m z 11,7, srebrno Tito Steiner v skoku s palico s 4,80 m in bronasto v kopju Ana María Campillay z 42,30. V petek 3. nov. je Argentina osvojila še tri zlate medalje: Ivonne Nederman je bila prva v teku 100 m ovire s 14,2, Ramón Garmendiz v kopju 72,32 in damska štafeta 4x100 s 46,0.

V NOGOMETNI tekmi za Evropski pokal je Jugoslavija pred tedni v Sevilii premagala Španijo z 1:0, 3. novembra v Kosovki Mitrovici pa Romunijo z 2:1. Največ možnosti za uvrstitev v skupini 3 v nadaljnje tekmovalje ima seveda Španija, ki je zbrala v petih igrah 7 točk. Jugoslavija ima točko manj. Tako Španija kot Jugoslavija morata igrati le s Ciprom: Španija v Nikoziji, Jugoslavija doma. In v Jugoslaviji upajo, čeprav je malo upanja, da bi morda Cipru le uspelo ugnati Špance doma. Če so Ciprčani remizirali z Romuni, zakaj bi ne mogli ugnati Špancev. Možnosti skoraj ni, toda žoga je okrogla. V skupini 6 je finalist Grčija, zunaj so ostali Madžari, Sovjeti in Finci, v skupini 1 pa brez poraza vodi Anglija pred Irsko, Severno Irsko, Bolgarijo in Dansko.

V LIPICI je bila na dvodnevem obisku svetovna prvakinja v dresurnem jahanju Švicarka Kristina Stückelbergerin in je tudi obljubila, da bo sodelovala na jahnem turnirju ob stoletnici kobilarne v Lipici, ki bo konec maja 1980.

SLOVENSKI SMUČARJI letos ne bodo imeli dosti denarja na voljo. Na seji 10. oktobra je Smučarska zveza Slovenije skrčila programe priprav za tretjino. Istočasno je zaprosila za spremembo pri vladi SR Slovenije, da bi jo seznanili s težkim finančnim položajem zveze.

OBVESTILA

PETEK, 9. novembra:

Otvoritev druge razstave slovenske podjetnosti — Exposlov 79 — v Slovenski hiši ob 20. uri.

SOBOTA, 10. novembra:

V Slovenski vasi pevsko-glasbeni festival ob 20.30 uri.
Redni pouk Slov. srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

NEDELJA, 11. novembra:

14. obletnica blagoslovitve Slovenskega doma v Berazategui.

SOBOTA, 17. novembra:

V Našem domu v San Justo Primorski večer.

NEDELJA, 18. novembra:

V Slovenski vasi celodnevna prireditev ob 20. obletnici blagoslovitve slovenske cerkve.

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 20.30 sv. maša za raj. dr. Miha Kreka.

SREDA, 21. novembra:

Sestanek Lige žena-mati v San Martinu.

SOBOTA, 24. novembra:

Zaključna proslava Slov. Srednješolskega tečaja „ravn. Marka Bajuka“ v Slovenski hiši.

V Slovenskem domu v San Martinu komedija „Cvetje hvaležno odklanjamo“.

V Slovenski hiši ob 16 predavanje dr. M. Komarja v priredbi SKAS-a.

NEDELJA, 25. novembra:

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj sv. birma ob 9.30.

Slovenski dom v Berazategui

vabi na

14. OBLETNICO BLAGOSLOVITVE DOMA

Nedelja, 11. novembra

11.30 Sv. maša
15.30 Kulturni program in prosta zabava

Naslov: Calle 24 in 144 (biv. 1 in 34), Berazategui.

STANOVANJE KUPIM

Plačam takoj v gotovini.

ZUPANČIČ STANE

Quintana 161, San Martin (1650)
T. E. 755-2678.

Celodnevna prireditev ob

20. OBLETNICA BLAGOSLOVITVE CERKVE V SLOVENSKI VASI

18. NOVEMBRA 1979

Program:

9.30 Slovesna sveta maša msgr. Antona Oreharja
12.30 Družinski asado v farni dvorani
17.00 Slovesni blagoslov

Nato proslava v farni dvorani s sodelovanjem misijonskega zavoda in pevskih zborov.

Prijave za kosilo osebno ali telefonsko na 242-0065 od 19. do 21. ure do vključno srede 14. novembra.

GLEDALSKI ODSEK SLOVENSKEGA DOMA V SAN MARTINU

vabi vse rojake na obisk

MODERNE KOMEDIJE V TREH DEJANJH

CVETJE HVALEŽNO ODKLANJAMO

V režiji gospe NATAŠE SMERSUJEVE

Predstava bo v soboto, 24. novembra, točno ob 20.30 v dvorani SLOVENSKEGA DOMA V SAN MARTINU.

Vstopnice se bodo prodajale od 19. ure dalje. Sedeži bodo numerirani.

S D O S F Z

Slovenska vas

vabita na

PEVSKO GLASBENI FESTIVAL

10. NOVEMBRA ob 20.30 uri.

NAŠ DOM SAN JUSTO

17. novembra 1979 ob 21. uri

3. PRIMORSKI VEČER

- Rodoljubne pesmi — poje mladinski pevski zbor Našega doma.
- Prikaz in razlaga barvnih slik.
- Razlaga kulturnega dela zamejskih Slovencev na Goriškem.
- Večerja.
- Glasba in pesmi slovenskega instrumentalnega ansambla.
- Prosta zabava.
- Karte za večerjo v predprodaji po \$ 15.000.—
- Vstopnina brez večerje pri yhodu po \$ 3.000.—

Vsi rojaki od blizu in daleč lepo vabljeni! — H. Irigoyen 2756 San Justo
T. E. 651-1760 in 751-6339

Avtomobili in motorni čolni — velika izbira domačih in tujih znamk. — Jahte, jadrnice in trailerji.

LOMAS DE ZAMORA

Av. Hipólito Yrigoyen 8820
T. E. 243-0270/1433

AUTONAUTICA

Kredit na 12 mesecev, brez obresti. Smo zastopniki — JOHNSON IN TARRAB.

EZEIZA

Ruta 205
(nasproti postaje Ezeiza)

ESLOVENIA LIBRE

Editor y director: Miloš Stare

Redacción y Administración:

Ramón L. Falcón 4158
1407 Buenos Aires
Argentina
T. E. 69-9503

Uredniški odbor:

Miloš Stare, dr. Tine Debeljak,
Slavimir Batagelj in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)

FRANQUEO PAGADO

Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA

Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 24.576

Naročnina Svob. Slovenije za 1. 1979: za Argentino \$ 38.000.—, pri pošiljanju po pošti \$ 43.000.—, ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 35 USA dol.; obmejne države Argentine 30 USA dol.; Avstralija 45 USA dol.; Evropa 38 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 30 USA dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, 1101, Buenos Aires, T. E. 33-7213.

KREDITNA ZADRUGA

"SLOGA" z o. z.

BME. MITRE 97

RAMOS MEJIA

T. E. 658-6574

URADNE URE:

PONEDELJEK, SREDA IN PETEK

OD 15. DO 19. URE.

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

špecialist za ortopedijo
in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, prtljiče
Capital Federal
Tel. 393-3536

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17. do 20. Zahtevati določitev
ure na privatni telefon 666-4366.

Poravnajte naročnino!

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires
Prtljiče, pisarna 2
Tel. 35-8827

KREDITNA ZADRUGA SLOGA Z.O.Z.

STARI IN NOVI DOBRI NASVETI

- „Obdeluj polje sicer bo polje tebe obdelovalo!“
- „Hrani bele novce za črne dneve!“
- „Če še nisi član SLOGE, vprašaj tiste, ki so — zakaj so!“

Ob vstopu v drugih 25 let naše kreditne zadruga:

„ŠE KREPKEJŠI SLOVENSKI FINANČNI ZAVOD V ARGENTINI!“

V SLOGI JE MOČ!

Vsem prijateljem in znancem sporočamo, da nas je po daljši boleznini zapustil 30. oktobra naš dragi mož, oče, brat gospod

Maks Jan

K večnemu počitku smo ga položili naslednji dan na pokopališče v Lomas de Zamora. Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali v tako dolgi boleznini. Prav lepa hvala gospodom lazaristom, sestram zavetišču, darovalcem vencev ter govornikom ob grobu. — Priporočamo ga v molitvah!

Zalujoči:

Marija, žena,
Ciril, Bari, Minka, otroci,
Humberto, zet,
Luciana, vnukinja,
s. Ana Marija, Francka, sestri
ter ostalo sorodstvo.

Slovenska vas, Marseille, Kranj, Jesenje.

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU) je pripravila simpozij o liriki Josipa Murina-Aleksandrova. Na simpoziju so debatirali 12 referatov, ki so jih pripravili dr. France Bernik, dr. Jože Pogačnik, Taras Kermauner, dr. Franc Zadravec, Tone Pretnar, Majda Stanovnik, dr. Juraj Martinović, dr. Janko Kos, Drago Šega, Niko Grafenauer, Drago Dolinar in dr. Dimitrij Rupel.

MARIBOR — Na devetem srečanju zračnih prevoznikov iz Julijske krajine, Furlanije, Koroške, štajerske, Slovenije in Hrvaške so razpravljali o razširjenju letalske mreže z malimi letali. V Sloveniji bodo v ta namen posodobili letališča v Slovenj Gradcu, (že v delu) pa — ko bo denar — v Ajdovščini, Celju, Novem mestu, Murski Soboti in na Bledu; pogojem za mali letalski promet pa ustreza poleg Brnika seveda tudi letališče v Mariboru in Portorožu.

LJUBLJANA — V Jakopičevem razstavišču so 4. oktobra odprli 8. bienale jugoslovanskega industrijskega oblikovanja. Na ogled je bilo postavljenih 185 oblikovnih izdelkov, ki jih je pripravilo 90 avtorjev v sodelovanju s 97 proizvajalci, med njimi jih je bilo največ iz Slovenije.

LJUBLJANA — Opera je dobila novega „individualnega poslovočca“ v osebi pedagoga in tajnika ljubljanske Kulturne skupnosti Franceta Dimca. Dosedanji direktor Opere Ciril Cvetko pa je bil po novem imenovan samo za umetniško vodstvo in se bo ukvarjal z repertoarnimi, personalnimi in umetniškimi zadevami.

LJUBLJANA — V začetku oktobra so se v Ljubljani pojavili prodajalci pečenega kostanja. Letos velja mala merica kostanja 8 dinarjev, velika pa 16.

SKOFJA LOKA — Slovenski poštarji so 14. oktobra odkrili spomenik Lovrencu Koširju reformatorju pošte in pionirju poštne znamke ob stoletnici njegove smrti v rojstni vasi v Spodnji Luši nad Praprotnim v Selski dolini. Spomenik sta izdelala arhitekt Anika Logar in kipar Tone Logonder.

LJUBLJANA — Predstavnik slovenskih galerij in razstavišč so se na pobudo Moderne galerije sestali v oktobru na sestanek, da bi načrtno uredili in vskladili razstavno dejavnost za nadaljnjih pet let.

LJUBLJANA — Premog iz slovenskih premogovnikov se je podražil za 20 odstotkov. Ta povečanje so premogarji zahtevali že v začetku poletja. Najdražji bo premog iz Laškega, ki velja 1.027 dinarjev za tono za premog v kosih, zasavski premog stane 847 dinarjev, velenjski lignit pa 432 dinarjev. Cene za tipe kocka, oreh, grah in prah so seveda nekoliko nižje. Te cene pa ne veljajo za premog, ki ga rudniki dobavljajo elektrarnam in toplotarnam.

Maksu Janu v spomin

Krščansko socialno gibanje na Slovenskem je bilo v desetletju pred drugo svetovno vojno ter med njo in po njej v emigraciji tesno povezano z imenom Maksu Jana. Bil je izredno delaven mož, idealist, z veliko naravno inteligenco, mož, ki je vse svoje življenje posvetil krščanski rešitvi slovenskega socialnega vprašanja. Socialno vprašanje, skrb za delavca je prevečala vso njegovo dušo. Rešitev tega vprašanja je iskal v svoji globoki veri, v naukih Cerkev. Te nauke je neprestano poučeval in jih širil med delavci in sploh povsod, kjer je le imel priložnost.

Pokojni Maks Jan je bil rojen 28. maja 1920 v Gorjah pri Bledu.

Smisel za organizacijsko delo na trdni verski osnovi je dobil v orlovski organizaciji, kateri se je pridružil že v zgodnji mladosti. Z dvajsetim letom je odšel na Jesenice in je vstopil v ogromni obrat Kranjske industrijske družbe, kjer se je seznanil že kot mlad fant z delavskim vprašanjem: s kapitalizmom, s sindikalnimi organizacijami, s socializmom, s stavkami itd. Seznanil se je tudi s krščanskim socialnim gibanjem in naukom, ki ga je tedaj na Jesenicah vodil in širil jeseniški kaplan Andrej Križman (sedaj župnik v pokouju v Ekvadorju).

Pokojni Jan je pokazal tolikšen smisel za socialno vprašanje in tolikšen organizatorski talent, da so to poleg g. Križmana opazili tudi tedanji voditelji krščanske socialne organizacije — Jugoslovanske strokovne zveze (JSZ) in so ga povabili k sodelovanju. Toda kmalu je zaslužil, da se v ozadju JSZ, ki je propagiral „krščanski socializem“, skri-

MARIBOR — Vodilni iz Mariborskega sejma so mojstri za reklamo. Pripravili so tiskovno konferenco, 12. oktobra, povabili z brzojavkami istega dne na to konferenco časnikiarje. Ti so se vabilu odzvali, a vodilnih na konferenco ni bilo, dobili so le sporočilo, da je bila tiskovna konferenca določena za ponedeljek, 15. oktobra in da je v brzojavki tiskovna pomota. Toda časnikiarji so odkrili, da so vodilni v hotelu Orel rezervirali sobo za tiskovno konferenco za v petek in ne za ponedeljek...

LJUBLJANA — V turističnih krajih so povišali ceno mesa za pet odstotkov. Ker v Ljubljani tudi primanjkuje mesa, so na burni seji mestnega izvršnega sveta sklenili uporabiti „turistično klavzulo“ za zvišanje cen, da bi tako Ljubljanci lažje prišli do mesa. Pa glej ga, spaka, čez nekaj dni se je oglašila pravna služba mestne skupščine s tolačenjem, da s „turistično klavzulo“ ne bo nič, ker da Ljubljana ni turistično mesto in zato ne more biti dovoljeno povišanje cen mesa. In mesa ni.

MARIBOR — Na Malem odru mariborske Drame so pripravili program za izvedbo „ure pravljice“ za najmlajše. Prva prireditve je bila 11. oktobra, ko so pripravili „Uro Grimmovih pravljic“. Otroci so videli dramatizacijo štirih pravljic: Čevljarčka, Žabjega kralja, Mestne godce in Sneguljčico.

LJUBLJANA — V Ljubljani sta „delovali“ prve dni oktobra dve „razbijaški skupini“. Mladostniki so iz avtomobila in motorja s kamenjem razbijali stekla na hišah in avtomobilih. Ena skupina je operirala v Stožičah, Jaršah in Ježici, druga pa v Trnovem, ob Gradaščici, na Gradišču in v okolici Poljsanske gimnazije. Iz avtomobila so metali kamenje, ki je tehtalo tudi do štiri kilograme, motorista v Trnovem pa sta uporabljala fračo.

Umri so od 7. do 14. oktobra 1979:

LJUBLJANA — Avgust Kastelic, 71, up. šofer; Franc Jagodič, up. mes. mojster; Karel Foltyn, up., 90; Štefan Kostanjšek, up., 80; Nuša Salmič; Julijana Bračko r. Praprotnik; Simon Lušin; Karla Majhenič r. Juntjes; Angela Sabotič, up.; Ivan Plemeniti; Malčj Stancar r. Pogačnik; Marija Fleischman r. Vahen, up.; Marija Kuglič r. Jontes; Justi Brbinc r. Kozina.

RAZNI KRAJI — Albert Drole, kovač, Trtnik; Slavko Zličar, kmet, Ponička pri Šentjuru; Rudolf Keršnik, up. obč. tajnik, Logatec; Ana Vrečič, 67, Tišina; Alojz Kraševc, 71, Krško; Marija Rezelj, Celje; Karel Arko, up. prof., Celje; Stane Rebolj, Kranj; Franc Skol, up., Domžale; Jože Škof, up. miz. mojster, šmartno pod šmarno goro; Stane Verlič, Hraše; Jože Cvar, Zamostec; p. Jožef Vračko, 84, Stična; Jože Pirc, Litiča; Ljudmila Bregar, čatež; Ivana Balantič, up., Kamnik; Roman Hojnik, Celje; Jože Borštnar, 81, Rudnik; Frančiška Cesar r. Rozman, Globodol; Anica Presker, Slivnica pri Mariboru; Franc Urbas, up. žel., Slivice; Jože Podpečan, Celje; Kristina Grošelj r. Mav,

vajo komunistični agitatorji, kar je kmalu postalo očito in kar je dobilo svojo potrditev zlasti med drugo svetovno vojno, ko so vodilni krščanski socialisti zajadrali v partizanstvo.

Ko je po zaslugi kaplana Križmana in njegovih zvestih sodelavcev, med katerimi je bil v prvi vrsti pok. Jan, nastal prelom z JSZ in se je rodila nova, izrazito katoliška in protikomunistična delavska organizacija skupaj z že pokojnim Jožetom Jonkejem, Janezom Šestom, Lukom Milharčičem, Ljuzetom Erjavcem, Milkom Pirihom in dr. Komaj osemnajstleten je bil poklican v Delavsko zbornico, da na tem širšem področju rešuje delavska vprašanja. Dobesedno je tedaj vse svoje sile posvetil delavskemu vprašanju. Potoval je po vsej Sloveniji, prirejal sestanke po podjetjih, predaval, organiziral delavce, ustanavljal podružnice Zveze združenih delavcev. Redno je sodeloval pri novem delavskem glasilu „Delavski fronti“, katero je urejal v g. Križman. Uspehi tega dela so bili vidni. Med komunisti in socialisti in še posebej med krščanskimi socialisti je nastal pravi preplah zaradi krepkega napredovanja nove katoliške delavske organizacije.

Ko je zajela Slovenijo komunistična revolucija, je kot prepričan apostol krščanske socialne ideje z vso silo nastopil zoper komunizem. Po neštetihi tovarnah, obratih in delavnicah je ljudem s svojimi prepričevalnimi govori odpiral oči in odkrival komunistične laži. Tedaj je skupaj s svojimi sodelavci skrivaj organiziral Slovensko delavsko zvezo, ki se je bavila med drugim tudi z vprašanjem, kako urediti v socialnem

SLOVENCİ V ARGENTINI

Osebnosti:

Rojstvo V družini Mihe Gaserja in ge. Anke roj. Savelli se je 3. novembra rodil tretji sin, Adrijan. Srečni družini prirčno čestitamo.

Krst: V cerkvi sv. Rafaela, Devoto, je bil v nedeljo 4. novembra med sv. mašo krščen Gustav Kalan, sin Jerneja in ge. Marte roj. Humar. Za botra sta bila gđc. Hilda Humar in Valentin Kalan. Krstil je rev. Jože Škerbec. Čestitamo!

Poroka: Poročila sta se gđc. Marija Magdalena Mastnak in M. Angel Molina. Za priči sta bila nevestin oče Anton Mastnak in ženinova mati ga. Benita Vallejo de Molina. Poročil ju je rev. Matija Borštnar. Čestitamo!

BUENOS AIRES

III. KULTURNI VEČER SKA

V soboto 2. oktobra je bil v predavalnici Slovenske hiše III. letošnji kulturni večer, na katerem je predaval jezuit dr. Alojzij Kukovica o temi: Ali Cerkev razveljavlja zakon? Predavatelj, ki je dolgoletni član cerkvenega sodišča raznih škofij v Argentini, je strnil teoretični nauk Cerkev o zakonu, pa tudi svoja doživlja v rabsodišni praksi, v lepo urejeno predavanje za ta večer.

Predavatelj je poudaril prvo in najosnovnejšo načelo Cerkev v zadevi zakona: za njo je pravi zakon nerazveljavljiv in obstaja, ko je začel, do smrti. To je osnovno načelo in zato ga Cerkev nikdar ne razveljavlja. Tudi če trpi škodo, tako veliko npr. kot pri Henrik VIII., ko je bil v vprašanju anglikanski razkol, ne odstopi od načela nerazveljavljanja. Druga stvar je: neveljavnost sklenjenega zakona, ki jo Cerkev more potrditi, kadar so podani dokazi za to. In tu je predavatelj navedel celo vrsto razlogov, zaradi katerih se more zakon razveljaviti in to zlasti po Vatikanu II. in po razvoju psiholoških znanosti: da je bil eden zakoncev prisiljen, da ni bil poučen o bistvu zakona, da ni zmogel zakona... Pripravlja se tudi novi zakonski zakonik, ki bo gotovo še spremenil postopek. Glavne zahteve za pravilnost zakona so predvsem, da je sklenjen neprislusno, da že ob sklenjanju mora biti narejen za vse življenje, in da je že tedaj sklenjen z voljo po rodni potomstva. Če ni bil zakon sklenjen s temi pogoji, in se to dokáže (to dokazuje je zelo težko!), zakon sploh ni bil sklenjen. Samo to lahko Cerkev ugotovi: neveljavnost zakona. Tu pridejo v poštev zelo delikatne in do potankosti prefinjene analize, da to more ugotoviti. Pa so še drugi razlogi. Tako je povedal zanimiva dejstva: Sicer zakon skleneta ženina in nevesta sama, toda razdreti ga več ne moreta sama od sebe, ker je zakrament. Toda katoličan ga more pravilno skleniti samo pred svojim župnikom. Tako je npr. neki zakon, ki ga je „zvezal“ papeški nuncij, pa ni vprašal za dovolilo pooblaštilo pri dotičnem župniku, neveljavno „sklenjen“. Dan je razlog, da ga Cerkev ne prizna. In takih zgledov je navedel predavatelj celo vrsto. Vsekakor je bilo predavanje izredno zanimivo, stvarno in strokovno, ki je vzbudilo potem živahno debato.

Udeleženci so se predavatelju iskreno zahvalili za obrazložitev te aktualne problematike našega časa.

Polje-Lj.; Anton Pučko, up., Vir; Tine Brajlj, Mislinje; Karolina Flisar-Gjergjek r. Breskoč, Rankovci; Angela Fajfa r. Čujnik, up., Novo mesto; Franc Oblak, mesar, Škofja Loka; Jože Šubic, 50, Volaka pri škofji Loki; Ludvik Petek, 48, Nemška vas pri Ribnici; Viktor Levstik, 74, Zadniki pri Ribnici. **MAKSU JANU V SPOMIN**

pogledu Slovenijo po končani svetovni vojni in komunistični revoluciji.

Po vojni se je zatekel v Rim, kjer je skupaj z g. Križmanom, Jonkejem in dr. ustanovil novo socialno organizacijo „Družabno pravdo“ in istoimenski list. Delo, ki ga je začel v domovini, je tako v emigraciji nadaljeval z isto vneto in isto vztrajnostjo. Bil je večkrat predsednik Družabne pravde, urednik njenega glasila, dal je pobudo za Socialne dneve, ki so imeli velik odmev med slovenskimi zdomci. Poleg tega se je udeleževal tudi v drugih slovenskih organizacijah, bil je režiser v Slovenski vasi, kjer je živel s svojo družino; z gospo Marijo roj. Balantič in sinom Cirilom ter hčerka Ana Ireno por. Servin in Marijo Martino. Ustanovil je tudi kovinsko podjetje EME v Lanusu, kjer je delal do svoje upokojitve.

Pred osmimi leti ga je zadela možganska kap, od katere se je za nekaj časa deloma opomogel, ponovnim napadom pa je podlegel in 30. oktobra je odšel k svojemu Stvarniku po večno plačilo za veliko opravljeno delo.

Tako je zopet odpadel en list z našega emigracijskega drevesa. Stari borci, veterani nas zapuščajo. Kdo bo stopil na njihovo mesto? To se stalno sprašujemo. Na mesto starih borcev morajo stopiti novi, mlajši borci — naša zdomska mladina. Ob grobovih naših borcev, še posebej ob grobu našega draga Maksu Jana mora biti zopet poudarjen naš sklep: storimo vse, da bo naša zdomska mladina zvesta nadaljevalka idealov naših velikih borcev. Tako bomo najboljše počastili spomin velikega borca za človeške pravice — Maksu Jana.

Rudolf Smersu

MENDOZA

OBISK G. VINKA ZALETELA

Tudi nas je obiskal župnik Vinko Zaletel. Nestrpno smo ugibali in čakali. Po telefonu smo se spraševali: „Ali imaš kaj pošte?“ Vsakdo je vedel, za koga gre: i — za gospoda Vinka s Koroške! Kdaj se bo „zaletel“ tudi do Mendoze? In trdno upanje nas ni varalo: tudi mi smo mu prirastli k srcu. „Priletel“ je med nas v ponedeljek 8. oktobra in ostal med nami kar tri dni. Poleg „zaposlitve“ v našem Domu z obsežnim predavanjem smo mu skušali nuditi tudi nekaj oddiha v naši mendoški gorski okolici.

Brez posebnih predhodnih vabil je njegov prihod razgibal brž vse naše vrste. Kljub delavniku je bila v sredo večer dvorana polna starih in mladih. Saj smo vedeli, da gospod Vinko vedno nosi s seboj bogato torbo zanimivosti z vsega sveta. Pa vendar — kakor smo že v Svobodni Sloveniji brali poročila iz Buenos Airesa — je tudi nas očarljivo presenetil s svojim opisom potovanja od Koroške na Poljsko, v tisto sveto, tisočletno krščansko zemljo, ki nam je dala za naše težke čase svojega rodnega sina — kot prvega Slovana — na Petrov prestol.

Ob razkošno bogatih slikah smo sledili opisovanju na traku čase in kraje tega neomajno vernega in trdoživnega naroda Poljakov.

S slik, ki so nam predočevale domače kmečke domove, smo začutili, kako sorodno — „po naše“ nam je zadehla zemlja Poljske in nas spominjala na našo rodno grudo.

Kako zanimivo nas je znal predavatelj voditi skozi stoletja poljske preteklosti! In kako nazorno je pred nami zaživel zadržaj Aškerčeva pesnivev „Mutec ojski!“ Prevzel nas je in v dno duše pretresel obisk v kazenskem taborišču trpljenja in smrti. S pravca-tim ganotjem pa nas je napolnjevalo spremljanje bratskega poljskega naroda na njegovih verskih romanjih in ob zadnjem obisku sv. očeta! Verska predanost tega naroda Bogu in Materi božji živo izpričuje, kako vso njegovo notranjost prevzema tisočletna verska zgodovina in tradicija. Zato tudi vse njegovo življenje izpričuje trdno prepričanje v zavesti: „Bogorodica — Mati božja, ki v rokah drži svojega Sina, je z nami!“

Prepričani smo lahko, da je božja Previdnost poslala med nas g. župnika s svojim prezanimivim in aktualnim predavanjem prav v dneh, ko začenjamo v Argentini narodno marijansko leto! Slika vernega poljskega naroda stoji živo pred nami in nas glasno spominja na našo slovensko — tudi tisočletno (!) versko tradicijo in na vso tisto iskreno in trajno vdanost Mariji, ki jo je slovenski človek skozi vso svojo zgodovino gojil tako vneto, da si je pridobil ime „Marijinega naroda“!

Predragi g. župnik Vinko — naša prisrčna zahvala vam za bogato darilo, ki ste ga nam ob svojem obisku poklonili! Naj Vam Vsemogočni v plačilo nakloni okrevanja in zdravlja!

Bb.

XX. MLADINSKI DAN

V nedeljo 14. oktobra smo imeli zopet praznik slovenske mladine. Dopoldne ob devetih je ob naši običajni slovenski nedeljski maši prepevala mladina. Naš dušni pastir g. Horn je v pridigi naslovil na mladino vzpodbujajoče besede, naj posnema zgled vztrajnosti tistih iz vrst mladih, ki v idealizmu vztrajajo kot dobri Slovenci doma in za mejo, o katerih smo slišali pohvalne besede ob pravkaršnjem obisku g. župnika Vinka Zaletele.

Po sv. maši je bil z vabilom napovedan skupni zajtrk v Slovenskem domu, toda preveč nam je v navadi, da se pogovorimo kar pred cerkvijo po maši in se potem razidemo po domovih. Tako tudi to nedeljo skupni zajtrk ni uspel. Popoldne smo se zbrali v Domu k nastopom mladih. Izredno lepo število rojakov je posedlo prostore na igrišču v pričakovanju nastopa, ki se je začel z nekoliko zamude. Napovedovalec je objavil začetni nastop in na igrišče je prikorakala številna skupina naše mladine s slovensko in argentinsko zastavo. Sedemdeset fantov, deklet, naraščanja in otrok do najmanjših iz vrta je skoro napolnilo igrišče, ki je bilo za to priložnost slavnostno okrašeno. Na čelni strani smo brali napis: „Iščimo in našli bomo: mir, dobroto, veselje, lepoto, resnico!“ Skupno smo stoji zapeli slovensko in argentinsko himno, nakar je predsednik Fantovskega odseka Bajda Peter pozdravil navzoče:

Iskreno vas pozdravljam in se vam iz srca zahvaljujem, da ste se tako v obilnem številu udeležili te naše mladinske prireditve. — Iščimo in našli bomo: mir, veselje, dobroto, lepoto, resnico! Te besede smo si izbrali za geslo letošnjega mladinskega dne. — Na prvem mestu je beseda mir! Tisti, ki živi v miru z Bogom v študiju, delu, v svojem poklicu, živi tudi v veselju, dobroti, lepoti in resnici. Iskati moramo ta mir in tudi v našem Slovenskem domu ga bomo našli. Globoko si moramo vtisniti v srce, da moramo naš jezik in našo kulturo ohranjati. Morda v nas včasih ideali popuščajo, a moramo jih neprestano obnavljati! Moramo se zanje navduševati. Vsem naj bo naše današnje geslo v vzpodbudo! Bog vas živi!

Ob koračnicah se je igrišče izpraznilo, nakar se je razvijal razpored nastopov, ki so ga začeli najmanjši iz našega vrta, ki ga vodi Bernarda Hirscheggerjeva. Po kolenih, z ušesi kot miške in

Novo odlikovanje dr. Tineta Debeljaku

Minister poljske vlade v begunstvu v Rimu, pisatelj Karol Kleszczynski, predsednik Evropske zveze časnikiarjev (Comunità Europea dei Giornalisti), katere častni član je dr. Tine Debeljak, je tudi predsednik v Rimu poslujoče Accademia Euro-Africana. Zaradi Debeljakovega pesniškega prevoda Dantejeve Divine Comedie PEKEL in njegovih prevodov iz Slowackega Očeta okuženih in Poljske vojne ter emigracijske lirike pesmi Pred sončnim zahodom, katerih motivi so iz afriškega okolja, je zdaj omenjena evropska reprezentativna akademija imenovala dr. Tineta Debeljaka za svojega rednega člana in mu te dni izročila diplomu, podpisano dne 5. maja 1979 in se glasi:

„Valentin Debeljak, scrittore, per i meriti acquisiti con feconda e tenace opera, imperniata sui principi di umana solidarietà per la giustizia sociale, la pace e il benessere universale, è stato chiamato a far parte dell' Accademia Euro-Africana in qualità di MEMBRO EFFETTIVO.“

(„Valentin Debeljak, pisatelj, za zasluge, pridobljene s plodnim in vztrajnim delom, temelječim na načelih človečanske vzajemnosti za družbeno pravico, mir in vesoljno blaginjo, je bil povabljen sprejeti članstvo Evro-afriške akademije kot redni član.“)

Članu našega uredništva ob tej novi diplomu iz širokega evropskega kulturnega sveta iskreno čestitamo.

Ars Slovenia

Toronto, 29. oktobra 1979

Pred dobrim letom smo dali kovati in smo začeli s prodajo prvih slovenskih kovancev. Ker slovensko javnost še posebno pa kupce zanima, kako ta akcija poteka, javljam: Prodaja je bila uspešna, čemur je seveda do gotove mere koristil pretirani dvig cen žlahtnim kovinam. Kot je znano, sta tako srebro kot zlato za več kot 100% dražja, kot je to bilo pred 12 meseci. Samo zlato, ki ga vsebuje ena serija zlatnikov, je danes precej dražje, kot je bila prvotna cena tem kovancem. Kupci so bili še posebej zadovoljni z umetniško kvaliteto kovancev, ne glede na to, da se jim je investicija izplačala, četudi verjetno to ni bil namen pri večini rojakov.

Kot je bilo objavljeno, je šel del dobička v slovenske narodne namene in lahko potrdimo, da smo do danes razdelili 2.800 dol. predvsem za slovenski demokratični tisk. Vsi, ki so kovance nabavili, lahko dobijo na zahtevo podrobnejšo razdelitev tega fonda, ki bo do vključno oktobra 1980 razdelil 5.000 dolarjev.

Prodaja kovancev se nadaljuje in je nova cena na osnovi 400 dol. za unčo zlata sledeča: serija 6 zlatnikov 395 dol. in serija 6 srebrnikov 107 dol.

za ARS SLOVENIA

Dr. Peter Urbanc

repi so prilezli na igrišče, v zabavo vsem gledalcem. Brez zadrege so pokazali, da se znajo postaviti. Trije nekoliko večji so se pomerili, kdo bo v moki na krožniku z usti prvi našel prstan. Veliko je bilo smeha ob prhanju a končno so prstan drug za drugim le našli. Tudi druge igre so bile kot uvod v prijetno zabavo. Nato so naraščajnice lepo izvedle ob glasnih spremljavah vajo „koračnica“. Vadila jih je Helena Hirscheggerjeva. Sledilo je osem naraščajnikov, s prostro vajo in jih je vodil Damjan Hirschegger. Bila je dokaj dobro izpeljana, toda vsi so se ozirali na malega Bajdovega Friderika, ki se je nepovabljen postavil sam v vrsto in posnel maj vajo ter vse zabaval. Tudi ob skokih naraščajnikov prosto in čez kozo ni hotel zaostajati. Gibčnost in dokajšnje dovršenost so pokazali zlasti večji. Sledil je nastop deklet, ki jih je vodila Veronika Hirscheggerjeva. Petnajst jih je nastopilo v lepo izvedeni ritmični vaji, nakar je nastopilo tudi petnajst fantov v prosti vaji s pallami, skokih na blazini in na kozo. Vadil jih je Damjan Hirschegger, pri nastopu jih je vodil Jernej Bajda. Z nekoliko več telovadbe bi se strumnost in dovršenost vsekakor izplila, da bi bil užitek ob fantovskih nastopih lahko še večji. Toda čestitamo naši mladini od teh doprinešenih žrtvah in jim kličemo: vztrajnost! Za konec sporeda je nastopilo še devet parov deklic in fantičev v narodnih nošah, ki so na kotalkah izvedli rajalno vajo po melodiji valčka. Vodila jih je Helena Bajdova. Pri tej vaji bi bilo želeli nekoliko več sproščenosti, dasi je kot novost vsem prijala.

Napovedovalec nas je povabil k pogrnjenim mizam, dekleta in fantje so nam stregli z večerjo in pijačo in ob prijetnem kramljanju je dan v zadovoljstvu minil. HR

BOLIVIJA ZNOVA V KRV

REVOLUCIJA IN PROTIREVOLUCIJA

Ni še dolgo, kar smo pisali o bolivijskih težavah, glede izvolitve zakonitega predsednika. Tedaj je parlament v prestolnici La Paz krenil na tangencialno pot, in izbral „začasnega“ predsednika, ki naj bi državo mirno popeljal k novim volitvam.

Guevara Arze si je nadel še težji posel: hotel je tudi nekoliko urediti državo. In prav v trenutku, ko je on iskal politične zaslonbe za svoje načrte, je prišlo do vojaške vstaje. Mnogi so jo pričakovali, mnogi celo javno napovedovali. A datum udara je presenetil vse, saj je bil izveden, komaj se je zaključilo zasedanje Organizacije ameriških držav. V prestolnici se je nahajalo še mnogo tujih zastopnikov in večina tujih časnikarjev.

Vojaški udari in državljanske vojne so tradicija v Boliviji. Izvoljeni predsedniki, ki nikdar ne zasedejo vladnega prestola tudi. In sedanjí udar je le eden več v nepregledni vrsti žalostne južnoameriške zgodovine.

Polkovnik Alberto Natusch Busch je vidna glava upora. Udar se mu je posrečil, in prevzel je vodstvo države. Kdo stoji za njim? Baj je ima celotno podporo bivšega predsednika generala Banzerja, ki je propadel na zadnjih volitvah. Nasproti mu stoji general Padilla. Vendar je vojaški odpor trenutno drugotnega pomena, ker položaj med oboroženimi silami ni jasen. Glavna je ljudska vstaja.

Komaj je namreč nova vlada prevzela oblast, je prišlo do ljudskega udara. Narod je zasedel ceste, vojaštvo je streljalo na ljudi. Nad sto mrtvih, stotine ranjenih, boji med tanki in ostrostrelci, nejasni spopadi med vojaškimi oddelki: to je sedaj vsakdanji kruh na cestah mesta La Paz, katerega ime po slovensko pomeni Mir. Kakšen paradoks, kakšna tragedija.

Prišlo je do razgovorov in pogajanj. Guevara Arze je predložil parlamentu svojo ostavko, naj poveri mandat drugemu, ki bi bil zadovoljiv tako za vojaštvo kot za civiliste. Natusch Busch je najprej objavil razpust kongresa. Potem je obljubljal volitve za prihodnje leto. Še nato sklicanje ustavne skupščine.

V pogajanja je posegla Cerkev. Lapaški pomožni škof msgr. Prata je skoraj bil dosegel dogovor med parlamentom in Natuschem, a se je ta zadnji hip premislil. V trenutku, ko pisemo te vrste, je položaj še neodločen. Narod noče nove vlade, ta pa uporablja vsa sredstva, da bi zatrla ljudsko vstajo. In še zadnji komentar. Ko smo v zadnji številki pisali o vlogi Organizacije ameriških držav, smo omenili njeno neučinkovitost v primerih Nikaragve in Salvadorja. Zadnje zasedanje te organizacije so bile sladke sanje pred krvavim jutrom v La Paz. Kdaj bo dozorela demokracija v latinski Ameriki?

PERTINIJEV OBISK V JUGOSLAVIJI

OSIMSKI SPORAZUM V DEBATI

Predsednik italijanske republike Sandro Pertini je bil na uradnem obisku v Jugoslaviji od 11. do 14. oktobra. Po dveh dnevih razgovorov v Beogradu je Pertini skočil na izlet v Sarajevo in Dubrovnik. Slovenije seveda ni obiskal. Po pisanju ljubljanskega „Dela“ sta se Pertini in Tito „prijateljsko“ razgovarjala prvi dan celi dve uri o dolgi vrsti svetovnih političnih vprašanj. Tito je gost in informiral o konferenci v Havani, bilateralnih zadev pa se onadva nista lotila. Pač pa sta se o tem razgovarjala zunajnja ministra Josip Vrhovec in Franco Maria Malfatti, ki sta drugi dan obiskala in informirala Tita in Pertinija, sklenila sta tudi, da bosta v „doglednem času“ v Rimu nadaljevala z razgovori.

Inozemski dopisniki pa so vedeli več napisati kot „Delo“ o obisku Pertinija — poleg običajnih splošnih novic. Vrhovec in Malfatti sta se precej časa bavila s točko Osimskega sporazuma o industrijski coni v Trstu na obeh stanih meje. V švicarskem listu Zuercher Zeitung so glede tega napisali, da zaradi odpora s strani različnih italijanskih krogov v Trstu ni izgledov, da bi to točko sporazuma iz-

vedli. Jugoslavija sicer vztraja na industrijski coni, obenem pa daje možnost, da bi morebiti odnehala, če bi ji bile dane kake druge zadovoljive možnosti. Gre ji menda za — vstop v Skupni evropski trg.

O slovenski manjšini ni bilo nič besed v tujih listih, pač pa je svetovna javnost zvedela, da je v Jugoslaviji 22.000 pripadnikov italijanske manjšine, ki da ima težave predvsem s šolo: obisk italijanskih šol upada zaradi nezadovoljivih ukrepov pristojnih oblasti. Po pisanju omenjenega švicarskega lista manjka denarja kot dobre volje, kar da ni ravno laskavo za Jugoslavijo, ki se sama vedno izdaja kot zgled za pravilno reševanje manjšinskih vprašanj.

V uradnem sklepnem poročilu je v členu 16 omenjeno, da so na razgovorih razpravljali o slovenski in italijanski manjšini in da sta v duhu osimskih sporazumov obe strani poudarili voljo za nadaljevanje politike in za sprejem ukrepov, ki naj pospešujejo razvoj v okviru lastnih ureditev in v posvetovanju s predstavniki narodnostnih skupnosti.

Na tiskovni konferenci v Sarajevu je Pertini na vprašanje glede slovenske manjšine odgovoril, da so v Italiji

MEDNARODNI TEDEN

IRAN je enostransko ukinil pogodbe, ki so ga vezale z Združenimi ameriški državami in s Sovjetsko zvezo. In istočasno, ko so v Teheranu manifestanti zasedli ameriško poslaništvo, je ajatolah Homeini zahteval od ameriške vlade, naj mu izroči pobeglega šaha (ki se v ZDA zdravi za rakom), ali pa ga vsaj izženejo iz svojega ozemlja. Dan za tem so iz istih vzrokov zasedli še angleško poslaništvo.

V EL SALVADORJU se nadaljujejo ostri spopadi med vladnimi oddelki in gverilo. Medtem ko je del levičarskih formacij pristal na dialog z vlado, je ostala gverila naravnost zdvijala v novih napadih, ugrabitvah in umorih.

JANEZ PAVEL II. je v Vatikanu sklical zasedanje kardinalskega zbora. Tekom zasedanja bodo kardinali proučili razne probleme, s katerimi se srečuje sedanja Cerkev. Med otvoritveno mašo je papež pozival kardinale, naj „uresničijo drugi vatikanski koncil“.

NA KOREJI so z vsemi častni pokopali ubitega predsednika Parka. Sedaj se odpira nova težka doba, ko bo država morala izbrati novega vodjo. Bo mogoče nadomestiti priljubljenega Parka?

JACQUES MESRINE, eden najstrašnejših francoskih kriminalcev, je našel zaslužen konec. Komaj 43-letni zločinec, je bil obsojen že prej v Franciji, Kanadi in ZDA, a je povsod ušel iz „najvarnejših zaporov“. Po pravem lovu na človeka, ki so ga te dni uprizorili v Franciji, je krogla zapisala piko njegovemu tako razburkanemu življenju.

NOVA LETALSKA NESREČA se je dogodila. Topot v Mehiki, pa znova pri osporovanem letalu DC-10. A to pot je bila baje krivda pilota. Na letališču se je spustil na napačno stezo, se zaletel v tovornjak, predrl čakalnico in se vžgal. Posledica: 70 mrtvih.

RAHELA MUSSOLINI, vdova italijanskega fašističnega duceja, je umrla v Forli, na italijanskem severovzhodu. O njenem tragičnem življenju z Mussolinijem je bilo pretočenega mnogo črnih. Ona je gotovo pretočila mnogo solza. Vendar je po močvirni smrti vztrajno branila njegov spomin, in dosegla od novih italijanskih oblasti, da so ji izročili možev truplo.

in vzdolž italijansko-jugoslovanske meje nemška, francoska, hrvaška, albanska slovenska manjšina, in te manjšine Italija spoštuje in brani njih kulturo. Dejal je še, da ni veliko problemov, ker da od njega niso prišle pritožbe. Je kaj hitro pozabil, da še ni preteklo leto, ko mu je v Rimu številna slovenska manjšinska delegacija predložila vrsto pritožb o neizpolnjevanju ustavnih in mednarodnih določil v zadevi manjšinske zaščite.

Tine Debeljak

(105)

Med knjigami in revijami

POT SLOVENSkih KRŠČANSKIH SOCIALISTOV V OSVOBODILNO FRONTO

Prav tedaj je prišel pakt Hitler-Stalin, ki je spremenil vso politiko Kominterne. KPS je zagovarjala ta pakt, krščanski socialisti pa so bili do pakta sicer „kritični“, pravi Prunk, „nisó pa podirali mostov“. Zato so napisali: „kljub temu verujemo, da nas bo usodna ura vendarle združila v politično enoto...“ Konec l. 1939 se „demokratske stranke“ niso povezale v ZDLS, temveč začele ustanavljati svoje samostojne stranke. Tudi krščanski socialisti so novembra 1939 pripravljali ustanovitev svoje lastne politične stranke (dr. A. Stanovnik), kot se ve iz najnovejših dokumentov, iz biltena Slovenska politika. Tega so napisali dr. Stanovnik, E. Kocbek in dr. T. Furlan. Iz njega posnemamo: „Konec je idejnega delovanja, začetek je političnega odločanja, naša nova politična organizacija hoče likvidirati sedanji politični red z vsemi njegovimi strankami.“ Hočejo — po Prunku — „politično demokracijo, ki bo drugačna kakor dosedanja, meščanska...“ Tedaj so tudi — po Prunku — „prvič javno poudarili delavski razredni boj za dokončno delavsko zmago“. Tudi so izja-

vili, da „nam ne more danes bolj škodovati materializem komunizma od materializma katoliškega kapitalista, ki sprejema življenje po katoliških načelih tako dolgo, dokler mu koristi, po svojem čustvovanju in zunanjem udeleževanju pa je popoln pogan, materialist.“

Ob taki izjavi sta oba slovenska škofa zahtevala, da se JSZ izjavi, ali priznava papeške okrožnice in ali zavrača komunizem. Na to niso odgovorili. Pač pa v tem času niso več kritizirali nemško-sovjetski pakt, temveč molčali.

Zadnje V. poglavje podaja (na str. 194-204) samo nekaj podatkov o tem, kako se končno sporazumejo s komunistično partijo v mesecih poletja 1939 do 27. aprila 1940.

Ljubljanski škof je marca 1940 — po sklepu duhovniške konference — odločil in aprila objavil, da „je JSZ pod vplivi marksističnih idej in se ni oklenila papeževih okrožnic... ter se je sama izobčila iz skupnosti celotne katoliške dejavnosti.“ Mariborski škof je ni obsodil.

Krščanski socialisti so aprila l. 1940

videli, da se morejo nasloniti samo „na komuniste, ki so odslej že večkrat izpričali svoj jasni cilj in odločno voljo ter pokazali tudi izjemno moč, ki je ne bi mogli prisoditi njihovemu majhnemu številu“, pravi Prunk. Odločitev je padla na tajnem sestanku vodilnih članov JSZ v Laškem, kjer so sklenili, da ponudijo sodelovanje in zaveznitvo KPS, v kateri vidijo odločilno silo v prihodnjem razburkanem času. Pooblastili so Fajfarja in L. Hartmana, da naveže ta stike z vodstvom KPS in ponudita sporazum. Sredi poletja 1940 je Tone Fajfar dobil stik z B. Kidričem in mu „predlagal sodelovanje, kakršno se bo partiji zdelo potrebno“. Kidrič je predlagal, naj v znak sodelovanja pošlje svoje predstavnike v odbor Društva prijateljev Sovjetske zveze, ki ga je partija smatrala tedaj za „svojo najpomembnejšo akcijo“. Pravila DPSZ so predložili oblastem sami kulturni delavci-komunisti, in predsednik bi bil stari liberalni slovanofil Ivan Hribar, nekoč kraljevi namestnik in veleposlanik. Pravila niso bila potrjena, toda društvo je delovalo in zbralo čez 30.000 podpisov. Vodil ga je ilegalni odbor samih komunistov. In v ta odbor so vstopili krščanski socialisti (Fajfar in Marinček). Za njimi so se pridružili še „levi Sokoli“, predstavniki kulture in še posebej predstavnika Dejanja Edi Kocbek in Zemljak. Tako so se l. 1940 v tem društvu povezale vse skupine,

OB 25-LETNICI SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Slovenska kulturna akcija je bila ustanovljena leta 1954 in je tako letos 13. oktobra praznovala svoj srebrni jubilej. Izšla je iz družbe emigrantskih kulturnih delavcev, ki so videli potrebo, da se kulturno delo v emigraciji sistematično organizira in tako da možnost razvoju slovenskih emigracijskih pisateljev in obenem tudi razširja slovensko kulturo v njenih najpomembnejših stvaritvah v svetu. Poleg organizacijskega biltena Glas SKA, periodične revije Meddobje, raznih drugih zbornikov (Vrednote, Zgodovinski zbornik), je dozdaj izdala nad sto raznih publikacij iz vseh zvrsti ustvarjanja: leposlovnih del, povesti, pesmi, filozofskih esejev, umetnostno zgodovinskih pogledov, zgodovinski atlas Slovenije itd., itd. Vsekakor je SKA gotovo najpomembnejša knjižna založba, ki ji je predsedoval 15 let umrl pisatelj, kritik, esejist Ruda Jurčec, drugih deset let pa dr. Tine Debeljak. V letošnjem jubilejnem letu je prevzel predsedstvo njen dolgotrajni blagajnik in tajnik g. Lado Lenček.

V soboto 13. oktobra je bila jubilejna proslava, ki je obstajala iz dveh delov: iz svete maše v zahvalo Bogu in v spomin umrlih članov ter slavnostne večerje. Sveto mašo je daroval predsednik SKA g. Ladislav Lenček CM ob asistenci dveh drugih članov-odbornikov, predsednika teološkega odseka dr. Mirko Gogala in predsednika filozofskega odseka dr. Alojzija Kukovica. V cerkvenem govoru, ki ga je imel g. Lado Lenček, je poudaril razmerje kulturnika do duhovnih vrednot in do Boga.

Sv. maše se je udeležil tudi bivši predsednik dr. Tine Debeljak in vsi se-

danji odborniki ter prijatelji in podporniki SKA.

Po zahvalni in prošnji daritvi, je bila v obednici Slovenske hiše intimna slavnostna večerja, h kateri so bili s posebnimi vabilii vabljeni prijatelji SKA.

Med prijateljski večerjo je spregovoril predsednik g. Lado Lenček nekaj besed o notranjem stanju SKA ob njenem jubileju. Med drugim je rekel: „Vzroki, da so vrste SKA ob 25-letnem jubileju zredčene, so različni. Stavljajo se vprašanje: Ali naj SKA že konča s svojim delom? Menim, da to ne more biti vprašanje, kajti odgovor je: SKA mora obstajati, dokler je v svobodnem svetu še kaj slovenskega kulturno-ustvarjalnega dela!“ Govoril je nato o pritegnitvi mladine v ustvarjalni krog SKA in stavlil vprašanje: „Ali moremo upati, da vstopi v vrste SKA mladi rod? Ali bi spadal v vrste SKA slovenski mladi kulturnik, ki bi pisal v drugem jeziku o slovenski problematiki? Tudi to bo kmalu aktualno vprašanje...“ Govoril je nato tudi o finančnem vprašanju: „Težave so ves čas bile in ob vsakem jubileju smo potrebovali ekonomskih injekcij. Tako tudi sedaj. Toda če ima SKA sedaj ob jubileju kakih 7000 dolarjev dolga, ima še ogromno zalogo neoddanih knjig, ki imajo svojo vrednost, to je znak, da je slovensko izseljenstvo v tej 25-letni dobi pozitivno odgovarjalo na pojav in delo SKA med nami. Tako, upamo, da bo tudi ob sedanjem jubileju.“

Jubilej SKA je nato pozdravil v imenu Zedinjene Slovenije njen tajnik Emil Cof, Prav tako je tudi čestital SKA koroski župnik Vinko Zaletel, ki se je mudil med nami.

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Pretežno miren potek argentinskega življenja je pretekli teden zmotilo le precej ostro pismo, ki ga je objavil kaznovani general Menéndez. V tem pismu je zgoščeno gledanje tega vojaškega vodje na sedanji proces, ki ga ostro kritizira zaradi raznih pogrškov. Kot pomnijo naši bralci, je general Menéndez sprožil prvo vojaško krizo v dobi sedanje vojaške vlade, ko je skušal sprožiti upor kordobske vojaške posadke. Poizkus se mu je izjalovil. Sedaj, v vojaškem zaporu, se mu je posrečilo spraviti v javnost sintezo svojega mnenja.

General Menéndez v bistvu napada vlado zaradi „desvijacije“. Oborožene sile da so obljubile urediti državo: premagati gverilo, spremeniti gospodarsko in socialno stanje, pospešiti narodne vzgojne načrte. Daleč od tega smo, po mnenju upornega generala. Poleg tega naj bi se sedanja vlada že naveličala dela, in naj bi pripravljala volilni izhod, kjer bi oblast predala v roke „prijateljske stranke“. Očita vladi tudi popustljivost napram zunanjim in notranjim pritiskom, tako v primeru Beageljske ožine, zakona o pogrešanih, nedavnega

obiska Medameriške komisije za človekove pravice, Camporov primer, Timermanovo osvoboditev, itd.

Kritika je zelo ostra, in zaključna prisodoba („leta 1973 so na nas pljuvali sovražniki, če sedaj ne uspemo, bodo pljuvali na nas naši prijatelji“) je hud udarec za prestiž vojske in vlade. Upornega generala sicer postavljajo med predstavnike desničarskih struj, a njegova kritika lahko najde odmev tudi drugje. To bo morala vlada dobro premisliti.

Darovali so

V tiskovni sklad Svobodne Slovenije so darovali Frank Kuhel, ZDA, 5 dol.; rev. Vinko Zaletel, Avstrija, 20 dol.; Rus Srečko, Hurlingham \$ 12.000; rev. dekan Ciril Milavec, Villa Tesei, \$ 17.000; rev. Boris Koman, Mar del Plata, \$ 20.000; ga. Marjana Marn \$ 10.000; Franc Triler, San Justo, \$ 5.000; J. T. \$ 17.000; R. H. Mendoza, \$ 5.500; Ignacij Grohar \$ 45.000; N. N., Capital, \$ 40.000.

Vsem darovalcem iskrena hvala!

Uprava Svobodne Slovenije

ki so pozneje predstavljale OF. „Krščanski socialisti so opravili svojo dolžnost“ in so izstopili iz društva sredincev Slovenskega društva (Lončar, Kolar...) ter iz uredništva Slovenije (Fajfar). Sebe so proglasili za „vodilno organizacijo med slovenskim delavstvom“, ter to mesto odrekli socialdemokratom in Zvezi združenih delavcev. I. Prunk pravi: „Kot take najpomembnejše predstavnike reformnega demokratičnega socializma jih je sprejela KP.“

In 27. aprila 1941 se je JSZ takoj odzvala pozivu KPS za vstop k ustanovitvi Protiimperialistične fronte, poleti istega leta je vstopil vanj tudi krog ob reviji Dejanje (Edi Kocbek in drugi). Prunk sklone svojo razpravo: „S tem se je celotno krščansko-socialno gibanje znašlo v napredni politični organizaciji.“ To se pravi: v objemu Komunistične partije Slovenije.

Tako je disertacija hotela dokazati — in prinesla gradivo za to — kakor je že Kidrič nekoč orisal pot razvoja krščanskih socialistov v Sloveniji: iz najostrejše opozicije proti vodstvu SLS je rastle na razredni podlagi zlasti glede papeževih okrožnic, glede korporacij in borbe proti komunizmu, pa tudi na temelju slovenskega nacionalnega vprašanja (t. j. slovenstva proti JRZ!), zajela tudi intelektualne in študentske kroge... „v usodnem trenutku za slo-

venski narod se povezala z revolucionarno avantgardo komunistične partije v Protiimperialistično in pozneje v Osvoobodilno fronto.“ V Dolomitih 1943 — dodajamo — so bili že prisiljeni, da so se odpovedali svojemu obstoju, česar se niso hoteli že v Laškem l. 1940. Popolnoma so izginili v KP in njeni predstavniki Breclj, Fajfar itd. so vstopili tudi formalno v KP in so danes partiji, kakor večina voditeljev JSZ, razen morda Kocbeka, ki so ga odrezali — „pred koncem konca“ —, ko je opravil svojo dolžnost, privedi katoliške množice v roke komunističnemu diktatorju, pod katerim danes trpe najhujše podaništvo z zavestjo strahotne sodgovornosti za tisoče pobitih rojakov. Če so bili storjeni začetki krščanskih socialistov l. 1919 (dr. Kralj) s tem namenom, da se z večjim sodobnejšim napredkom upro komunizaciji Slovenije ob alternativni „bodočnost bo ali katoliška ali komunistična“, in je dr. Kralj, kakor vem, še v začetku vojne osebno svaril dr. A. Stanovnika pred povezavo s KP, so krščanski socialisti v JSZ storili vse — kljub svarilom matične SLS in škofov —, da so odločili — z izkoriščanjem imena dr. J. Ev. Kreka — tehtnico v Sloveniji v korist komunizma. Dosegli so ravno nasprotno, kakor so nameravali pravi učenci dr. Kreka in dr. J. Ev. Krek sam, ki je vse svoje socialno delo naperjal proti marksizmu.

K o n e c